

להציון שם לטובה] והמטאה שחתת תחתית כולן היא בוקעת למעלה ולמטה :
משנה ב ב' כלים שכל א' רחב מעים ונגועות וב' בקנות פורת מסעים .
 ואדר מעים תחת כל א' וסומאה תחת א' סוף : אין נחשבים כאהל
 א' . מדגשו וב' פורת מסעים . אלא הראשונה וינה כהמת . מראין האהל מתחשב .
 והל' אבי אבות . והל' הפכלא השניה כלי שנגע בתם . דהנוגע בו מסו' :
 מדגשעה נגוע אב . ואע"פ סדלא מחשו בו הסבלאות כאהל א' . לחבו רק כלים :
 שחתת סבלא א' שהמטאה עדיין תחתיה נחשבו אבל לא כלים שחתת סבלא ב' :
 אהל מעים שסומאה תחתיו . והאהל סגור מכל הצדדים . ומדגשעה האהל בולמים
 אהלים סבל צדיו . דרי האהל שהמטאה תחתיו תקבר סתום שסממא כל האהלים
 שסביבו . אפי' כשדפנות אהל האמצעי סדבר שאמק"פ . א"ל דלחבי האהלים
 הדיצונים סמאין . מדרוך המטאה שבהל האמצעי לצאת דרך א' מהאהלים
 שסביב לו . ואם המטאה תחת א' מהאהלים שסביב האמצעי . לא נחשב סתום
 של האמצעי . ודהפנות שאמק"פ הוציץ . ואין דרך סומאה להביא :

משנה ג אפי' כלים עגולים ככדור . אם יש להביע בכל א' מעים . או אפי' שרץ
 דרך עגליתם נתעם וב' מעים . אפי' חשבויה אהל א' . ומשורה
 דוקא בני לשיכותא . (ה) שהכלי אמק"פ . (ב) ואין מעים אהר תחתיו . (ג) ואין
 הכלי סתום סתום על צדו . באופן שיהיה מעים אהר בין רופן תחתון לעליון
 אלא שהכלי סתום על סתו ופי' למעלה . ורק בראיבא כל הנך ג' נוני . או הסומאה
 שלמטה סתולי רק בוקעת למעלה ולמטה ובאיבא חזא סתוך לריעותא . הסומאה
 שחתת א' סוף מתפשטת תחת כולן . סתו כפיתן למעלה או כשמק"פ גם תוכן
 ולמעלה סתולי כנגד כולן סמא :

משנה ד בית שחלקי עם דבר שאמק"פ . בין שחלק נובה הבית או שסתו .
 דוקא כשהמטאה בחלק הפנימי הדיצון סמא . אף שאין מתנוחין לוי' .
 ולא אמא . ואם המטאה והסרתה ברובה הפנימי . או דוקא בני לשיכותא .
 שאין בתרווח התיב אהר מעים . וגם אינו פתוח מעים להבית . או הסרתה סתרוי :
משנה ה ובהניד סתום כבית סתום ואמק"פ להוציץ . אם המטאה ברובה
 שחתת המטאה . הרי ידעו כמותהם הנסרים סוף לתקרה לעיל .
 שהבית סמא [סתו] הכא גם הכלים שבתוך המטאה תחת הנסרים שאין שם אהר
 סמא אפי' סמאין סדוך כרצפת בית סמא] אבל כשהמטאה הבית למעלה
 סמא סתום . או דוקא כשיש ברובה הקמן מעים . אין דרך מיטאה לכנס שם .
 אבל כשאין שם מעים . גם שם סמא . דלא דמי לרשא . דהבא האהר פורת
 סמע"פ דהא תחת רצפת בית סמא :

משנה ו בית ששלאו בדבר שאמק"פ ולא סבלו שם בפרוש . ובסוף לפתח
 לפנים השאיר מקום פניו אם סומאה פתוח תוך המלוי . הל' כהמטאה
מדצן . ומקום הפניו כדורות הנרול של הבית לעיל . דסמא . ואפי' דהבא מקום
 המלוי גדול ממקום הפניו . ואם המטאה במקום הפניו והסרתה תוך המלוי .

אם יש במקום הסרתה מעים אהר . הל' כאהל תוך אהל . וסרתים . סראין דרך
 מיטאה לכנס . ובאין במקום הסרתה מעים אהר . כשל מקימן לנבי מקום הפניו .
 שיהלוי נחשב ככוחל הבית . ומסאין דאין המלוי הוציץ . סדלא כסלו בפרוש .
 ולא דמי לכותל בית (פרו מ"ד) דדינינן במחצה על מחצה . דהבא כוחל הבית
 שמקמף הכל מצדו . מירו כל זה כמלוי שלא כסלו שם . דלהבי אינו הוציץ . אבל
 בירשת וגסרים לעיל (מ"ד) סדברסן הוציץ אף על רווח שפתות מסעים . וכל זה
 ברצח המלוי סתם . אבל כשמתחשבו ניכרת סתוך מעשיו שלא ביטל המלוי .
 כגון שהשאיר מקום פניו ממלוי סמא סתוך לתקרה כולו . דהל' כפרשט שאינו
 סבל למלוי ולהבי אף שיש במקום הסרתה שפתות תוך המלוי אהר מעים .

משנה ז אם מילא הולל הבית בעפר אפי' סתם . או שמילאו בדבר שלא סבל
 סתם . כגון חבו' או צורות . אבל כשל המלוי בפרוש . או שששאן
 גל זה על זה . ואפי' היה גול סדבר סמא . ואפי' הכסוי עב ונבה סמר . אפי'
 המטאה שבתוכו סמון בוקע כנגדו ע"ד תרקיע . ואין המטאה מתפשטת תוך הבית
 דהדבר שבמלוי שם הוציץ :

משנה ח אפי' דכל הנכנס כר"א של פת או קבר סמא מר"ס שמא האהר . אפי'
 חצר הקברות סני כרדב ד"ס . מדיש מהיצות ניכרות . אף שפתוח
 החצר להקברות . ודוקא בשיש מערות סביב להחצר רק בני רשות . אבל בשמוקף
 מערות קברות סכל ד' צדדיו . לכ"ע צריך ל"א בחצר . סתו בכל נונא צריך
 שלא יוא תקרת החצר והמערה סחורבין יחד . דאליכ הרי סומאה באה מול' דרך
 תקרת הפתח שבניחן . וגם לא ינע האדם כהמשקל של פתח המערה . כל גולל
 אינו סמא רק כשנגוע כפה שיש סמון נגד הולל הקבר . ואפי' אינו עתיד לחתוך
 הנשאיר אבל נוכח הגולל תליא בעתיד לחתבו אפי' רק ד"ס המסויים להקבר
 בהנובה ובאינו עתיד לחתבו כולו סמא :

משנה ט כ"ח מלא משקין וצמ"ס עליו ועשאו גולל . אף לרפ"ב רש"י דגולל
 אף לאהר שפרש מהקבר סמא . אפי' כ"ח שאמק"פ סתו [וכ"ח
 כלי גללים וברופת] רק בערו על הקבר סמא וכשנתלקה נחמה . וגם המשקין
 שבתוכה נשארו כסרתון . וכן בהמה כפותה רק כעורה גולל סמא :

משנה י האהיל על הסת או נעו או נשא . אפי' רק אהר שפרש נעו בכלים
 נחמאו . אבל בהאחייל על הכלים [או נשאן] אפי' באותה שעה ששלע
 או נשא הסת . סחורין . אבל בהאחייל על הסת בידו א' . ובידו הב' האהיל על
 הכלים או אם כל המשך ב' הוויעות רחב סמה . נחמאו הכלים . דהנפו שמק"פ
 אינו סמק"פ . ונחמא שהסת והכלים תחת אהל א' . וכ"כ כשרשפ"ט יד א' לבית
 זה . יוד השני לבית אחר . ובכל א' היה חצי שיעור סומאה נצטרפו ונחמאו ב'
 הבתים . והיו דוקא כשב' האהרות הוויעות יש בכל א' ככל המשכו ורחב סמה :

אהלות כל המטלטלין פרק טז תוספות יום טוב

ציזונים
 כל המטלטלין . ענכסין .
 ויוטמנו' סס פ"א . ה"ו
 פ"ט סתנ' פ"ח ה"ה :

הלופי גרסאות
 א כעובי גז"ס וה"ו בעובי
 זכ"ס נחמא' .

תום אנשי שם
 פמ"ז א כל המטלטלין .
 רש"י כהמס' ד' (מס' מיר ד' ג' סג' ז"ל)
 כל המטלטלין מביאין
 את הטומאה בעובי המדע
 חון סבלו גללים כלי אכנים
 כלי האמת עכ"ל ועצ"ל .
 (ל"ט) : תוי"ט ד"ה כל
 המטלטלין כו' על האדם
 הטעאן כו' . סייט כ"רע
 והסחא כעו סתום' ז"ל
 למימד דת"ק מעו ל"פ א"ע
 דת"ס דייק בלוכנים דלא
 נקט אלא המטלטלין והסחא
 לפי דמייסס א"ש דהלנס
 כ"רע וגם הרמב"ם כ' קן
 ובכ"י דייק יתור לוכנים
 ד"רע דלמר ח"י לתקן סתו
 דכ"י הכנים סו' דלא הולל
 אלא ח"י לתקן סתו כל
 המטלטלין סו' אלא ח"י
 סתו דכ"י חמ"ס קיימס
 דמסו סכי דייק חכמים
 כמלתיהו ונקטי מטלטלין
 לאשע"י כ"י מלמא . (ג"מ) :

פרק טז א כל המטלטלין מביאין את הטומאה . משום
 אהל שחם האהיל ראשו אחד על המת וראשו
 (* אחד על הכלים מביא להם טומאה : כעובי המדע . אפי' אין
 זו רוחב טפה אלא שיש בהקפו טפה . דחוט של טפח מקיפו דגזרו
 על הקיפו משום עובי : אקפה את בני .
 לקבדס . קפוח ל' כרייתה ותהו . ושכועה
 היא לקפה את בני אס אין דבר זה
 אמת . שהלכה זו מקופחת קפועה
 ומקופחת
 (* ג"ד ח"י

פרק טז א כל המטלטלין מביאין את
 הטומאה . כעובי המדע .)
 אמר רבי טרפון אקפה (א) את בני שזו הלכה
 מקופחת

[סוף דף טז ד"ה כל המטלטלין] : אקפה את בני . פי' ה"ב שבועה היא לקפה את בני אס אין דבר זה אמת שהלכה זו מקופחת .
 וכענין זה מניט במקרא [בראשית מג] ח' פרעה אס הלחו מזה כלו' סלא הלחו מזה . (תום' סס [ד"ה לקפה] . וכתב רש"י מטבער היה על
 תורה

מלאכת שלמה
 דברפ"ג דמסכת מקואות דס"ל כ"מ וסיהו דכנות תוחס' דברפ"ד דמס'
 נדה נמי לדידיה כו ביוס גזרו ופירשו תום' ז"ל סס כשבת לקפה לטון שבועה
 סה

פרק טז א כל המטלטלין וכו' . כפ"ק דשבת אמרינן דהיא אמת
 משמנה עשר דבר וז' סרפון אפיק הא ועייל סך דהמניח

יבין תפארת ישראל
פמ"ז א דכשים תחת המטלטל אהר עי"ט ברוס טפה . וטומאה
 תחת קלה הא' של המטלטל . והטהרות תחת קלה האחר נחמאו .
 אפי' רחוקה הטומאה מהטובה אלף אמנה ויותר . זהו מלאכותיה .
 וקאמר כהל דמ"ס סני אפי' כשהמטלטל שמהיל אין בעובי רק כעובי המקל שרדיון כו השוארים דהייט שיש בהקיפו טפה . נמלא שרחבה
 אינו רק שליש טפה . ועי"ז גם רוחב אהר שחתיו אינו עי"ט . אפי"ה מביא הטומאה . וגזרו קך מדלתו למטעי שכשישמע שיהיה חכמים
 כשהההיל דבר שהקיפו טפה . יבוא לעהר נמי כשההיל דבר שרחבו טפה . מיהו מדיקט כל המטלטלין . משמע דהא מחובר שמההיל על
 הטומאה וטהרה גם לה"ק דוקא ברחב עי"ט דינו כהלל (א) : ב) קפוח לטון סכוף וסיוק הוא [כמו לקפה סוקו סוכה פ"ח מ"ז] . והבא ר"ל שכתב
 משנה

פרק טז א כל המטלטלין מביאין .
 ומטלטלין משום דלא גזרו בעובי מדע אלא על אדם הטעאן
 אכל כפוחה טפה אפי' מתכוין מביאין וכו' ע"כ' ומשמע דסך כל המטלטלין

אחר חקנה ר"ע נשנית ולישנה דממני' משמע דקודם חקנה ר"ע נשנית להביא
 סומאה על סאר אדם וכלום כמ"ס הכ"ז . וגם ת"ס אכל כפוחה טפה אפי'
 מתכוין מביאין לא אינו תמי' אפילו פטיעה דטיקן אהל הוא ממוכך כסאל
 חתקן

שהאיכר עובר והמרגע
בגמ האיקר עובר ומרדע.
אחד נכנס אחר. על הקבר
כ"ג ז' ו. וסמאורו נכנס
סמאורו אחר.

תוספות אנשי שם
ה"ט ד"ה וסמאורו וכו'
כדמוכה כפ"ג דכלים.
כ"ל ולישנא דכדמוכה לא
דייק דכדמיה תנו חבי
נמז' חלה כל' בדמק. (כ"ד).

משנה אחרונה
מסנן וסנה המאהיל.
ו"ל דקמץ ממעלין
דלפי' דבר המיסטל
ואיך קנוט וסחיד
ליטלו אפי' קוי חבל
דלחל לא בני ניעול
כח"ט הר"ט רפ"ח גבי
עוף שסנן ונכסה כוונת
החוס' דרובים וירקות
המתנזרים גבינו טפי
שחין קנוטים חלה
מתנזרים כדוד חזן
מאותן שמנו דקמי
וכ"ל התיב' בסוכה ד'
מ"ל: וסמאורו. משום
כלים המאהילים. הן
ועמאורו אמרדע קאי
ומה שסמאורו לא"הר אל
הזכר במשנה משום מה
סמאורו וכתב הר"ב אי
משום מנויין אי משום
מנע כלים במה ואלדס
בכלים דקמאורן ששטה
אבל רמ"י כפ"ק דשבת
מפרט דטמאו האיכר
עומאח טעב כבלי
עמא' מר עתה א"כ.
משמע דכ"ל כשפת ר"ח
דחל דלחמי' פ"ק כלים
במה ואלדס בכלים עמאור
ששטה דוקא במתכה הוי
חרכ כחל ובמרדע זה
לא הי' בו מתכה הלכך
אין עומאחו חלה עומאח
ע"כ ויחיה קשה אומר
עטה השומע עמאור
שהמרדע מציא על
האיכר עומאח משום חבל
וכה המרדע הוי חבל
במשו' ומתן ואין כחן חבל
אלה מנע. שהאיכר נוגע
בחלה המת וחי בגדו
מפסיק בין כחו למרדע
אפי' מנע ליכא וגם
מ"ט הר"ט דמשום חרכ
כהלל הוי לחוי למשמה
האיכר משום חבל ולישנא
משמע דלא חלה חבל
עמאורו כ"כ לא ידעתי
הוי המשע דחא עומאח
האיכר לא חזר במשנה
דחא ועומאורו משום
כלים אמרדע קאי. וגם
מצי' חבל על האיכר
איכא סחי המרדע טע
מחא חלה עמאורו
ועוד קשה אי עמאורו
ליכר משום שנגע בכלי
לא יתכן סחי' האיכר
ע"כ ונמרי בני לגו
שטס היה נ"טס
כ"ל דיקרב נדיקרב

תורה המשתכחה ומקלל את עלמו אקפה כו' : וסמאורו משום כלים
המאהילים על המת. פי' הר"ב דלא בעינן פותח טפה חלה להביא
את העומאח תחת ראשו השני. להביא העומאח על אחרים. רש"י

[סג]. ומ"ט הר"ב וטמאו את האיכר או מטעם חבורין. ומרדע בר
קבול עומאח הוא. דאין דיט כפשוטי
כלי עץ דחא יש בו דרצן של מתכה
בראשו האחד. ובראשו השני יש בו
חרזור. כדמקן בפ"ה דכלים [משנה
ז]. כ"כ הר"ט. וכך היא שפת התוס'
דכמתכה שבת פ"ק [דף יז ד"ה ועל
שאר] ואלזה לשפת ר"ה וסיעתו. דחא
דלחמינן. חרב הוי חלה כחלל [וכמ"ט
(הר"ב) (הר"ט) בפ"ק משנה ז] דוקא

חרכ ודומיו שהוא כלי מתכה. חבל שאר כלים לא. חל"כ שהם בחבורין ששטה שנגעו במת גנע בהם האדם. וזמ"ט הר"ט ברפ"ק
והוא שטת הראב"ד ג"כ בפ"ה מהסו"מ [הלכה ג']. וכתב הר"ט. ומיחו [אין] אמרי' חרב הוי חלה כחלל לטמא אחרים בחבל [וכן דעת
הר"ב בהדיא גבי מערה ברות כספי"א] [ד"ה והמורה] היה האכר ראוי לטמא משום דמרדע מאהיל עליו דטמאו בחבל. ולישנא משמע
דלאו מתורת חלה עמאורו. ועוד דחי מטעם חלה מצי קאמר ר"ע על האדם הנשחן בעובי המרדע. כלומר שיש בהיקפו טפה. אפילו
בכ"ט טמא מדלחמינן. דחרכ הוי חלה כחלל. ועץ המשמש את המתכות טמא כדון מתכות. כדמוכה פ"ג [דכלים משנה ו] ומ"ט אפשר
דכאן לא היה דרצן. בחור המרדע ולא חרזור. ומרדע מקבלי כלי עץ הוא. שדרצן מיטלטל ודרך להסירו. כדלחמינן בחגיגה [דף ג פ"ב]
וכו' ע"כ. ולפי מ"ט בסוף פ"ה [ד"ה סג] בשם הרמב"ם. לא קשיא. דאין חרב כחלל לטמא במשח' ובחבל. חלה למגע בלבד.
וח"ל ומצי חבורין איכא הכא. דחא והאחיל לדו אחד תנן. לא קשיא דכל דבר המאהיל על המת הוי חלה כחלל ומחובר בו. וכי
הא דתנן בפ"ק משנה ג. אין חלה מתחשב. ומ"ט הר"ב או משום דה"ל כלים שנגעו כו'. כדמקן בפ"ק [משנה סג]. וכ"כ ג"כ הר"ט.
זה לשפת הר"י מסמפונט. שכתב הר"ט ברפ"ק דלאו דוקא חרב הוי חלה. דה"ה לכל הכלים וכן היא שפת הרמב"ם [בפ"ה
דמ"ט הלכה ג'] והלכך הכא חל"כ דכלי עץ הוא יש לו דין כלים שנגעו כו'. ואפילו בלא חבורין. מה שאין כן לר"ה וסיעתו דלדודא

מלאכת
הוא כלומר אקפה את בני אה אין זה דבר אמת שהלכה זו מקופחתה וכענין
זה מלוינו במקרה חי פירעה אם חללו מזה. הגדהה לשון הר"ט ז"ל כי האה
כלומר חלה חללו מזה ע"כ וכו' שם רש"י
טרטון אקפה אם אין דבר זה אמת
שהלכה זו מקופחתה ובה"ה אם

ומחויבת דחא פותח טפה בעינן : ששומע השומע. כששאלה
שאלה ע"י מעשה בבה"מ ושמע שטמאורו ולא ידע משום מה
טמאורו. הם עמאו את [המרדע] משום כלים המאהילים על
המת שהכלי עלמו המאהיל על המת טמא בכל שהוא. דלא בעינן
פותח טפה חלה להביא את העומאח

תחת ראשו השני. וטמאו את האיכר.
או מטעם חיבורים. או משום דהיה
ליה כלים שנגעו [במת. ואלדס בכלים].
וטמא עומאח ששטה. והשומע טעה
לומר דטמאורו. מטעם שהמרדע מציא
עליו עומאח מדין חלה : שיהו [דברי
חכמים מקיימים. שאומרים דמרדע
מציא

**מקופחת . ששומע השומע (ג) ומעה (ד) .
שהאיכר עובר (ה) . והמרדע (ו) על כתפו .
והאהיל צדו אחד על הקבר (ז) . וסמאורו .
משום כלים המאהילים על המת (ח) . אמר
רבי עקיבא אני אתקן . שיהו דברי חכמים
קיימין (ט) . שיהו כל המטלטלין מביאין את
העומאח**

שלמה
לא שמעתי הפרש בין קבלס היה מקלל עלמו אקפה וכו' ע"כ. ואשכחן
לריקא פ"ג :
שמעון בן ערפון בר"ש פ' שבעה דינינים
ובפרק כל הנשבעים דף מ"ל : בפ"ר ר"ע ז"ל הם עמאו את האיכר משום
כלים המאהילים על המת. נלע"ד שריך להניה הם עמאו את המרדע משום
כלים

י ב י כ י

יב
שיספק וירגז בניו אם אין הלכה זו קעוטה וכוותה. שהשומע שמע
רק חלי הענין. והיינו הדין ולא טעמו : (א) הדין שטמאו האדם :
(ב) בטעם הדין. שכן היה מעשה. האיכר וכו' : (ג) אקפטרסמאורן [כיימיה
לא כ"ג] עבר בזה בחרשו עם בקריו : (ד) ר"ל והמקל כבודה בו הבורים
היה על כתיפו : (ה) ר"ל בלותה שעה שעבר האיכר בהשדה והמרדע
על כתיפו האחיל לד' ח' של המרדע על הקבר ששדה : (ו) ר"ל עמאו
להאיכר. לא מדהאחיל המרדע עליו ועל המת כדעת הת"ק. חלה
מדעמאו המרדע שהאחילה על הקבר. דאע"פ דאין בהמרדע טע"ט
רוחב. אפי"ה נעמא כשהאחיל על הקבר. דדוקא לענין שהשפסע עומאח
התה שום דבר ממקום למקום. לריך שיהיה רוחב המאהיל טע"ט.
חבל כלי עלמו שהאחיל על המת אפי' הוא מהט. נעמא. ומדחור האיכר
ונגע בהמרדע. אי משום דנגע המרדע בכתפו כששאו. או משום דלחחו
בדוד. הרי נעמא האיכר טו"ז כחאס שנגע בכלי שנטמא במת. ככרית
מכילתן. ולפיכך חלדס ששמע דין זה שטמאו האיכר טו"ז. טעה וסבור
שלהבי טמאו להאיכר טו"ז משום שהמרדע האחיל עליו ועל הקבר.
ואע"פ שהמרדע אינו רחב טפה. השב שאפי"ה מטמא להאדם בחבל.
זהו טעה. דלפי' ימא חרב כחלל. לטמא גם בחבל [ע' פ"ה סי' ו']
היינו רק לענין שיטמא בכל ג' מיני חבל. כשהאחיל הוא על הטהור או
הטהור עליו או דבר אחר על שניהן. חבל ע"כ' אינו כחלל בשיעורו.
דהיינו לטמא גם כשהיה ברחבו פחות מטפה. חלה לריך שיהיה הדבר
המאהיל רחב טפה. וחל"כ אמ"ט (ב) : (ג) במה שאמרנו ברש"א שכל
המטלטל שיש בו רוחב עמרדע מציא העומאח כשהאחיל. שכן אמרו.
שיבו

מייירי בפחות קאת מזל א' חבל הכא מייירי בפתוח נלמרי (ועתוס' שם ד"ה רוב). וא"ה עכ"פ היחך נעמאח המרדע הרי הוא פשוט' כלי עץ שאמא"ט.
רק כשמשמש לאדם וכלים בידה (כרמב"ם רפ"ד מכלים). י"ל דכיון דהמרדע והדרבן שהן של ברזל קבועין בנ' קלות המרדע. הו"ל כעך המשמש את
המתכות דמק"ט ככלי מתכות (ככלים פ"ו מ"ו). ולחוס' שבת (ד"ה א' ד"ה ועל) דחא דקיי"ל חרב כחלל. היינו לנמרי כחלל. לטמא גם בשרחב רק
כ"ב

אהלות כל המטלטלין פרק טז

ב כיצד... התלויות... מוטעם כי...
הוא שם פ"ה ה"א :

הלוף גרסאות

בחרתם טפה ג'...
ע"כ ע"כ...
הוא שם פ"ה ה"א :

אליהו רבא

פמ"ז ב כיצד טה טו
כח"י זית טו'
אני' דחילי לפי' כיצד
מביא על טעמו כיצ' ולא
לכל אלא זית מתחתו
מ"מ אבן אורחא קמ"ל נמי
אפילו כתי' זית מתחתו
וכתי' זית מע"ג מטקרא
לעמא כתי' הדרת' לר' לר'...
זית מתחתו ר"ס ע"ז
ואזו תלויה עפר שכל גבי
קטום המאכל על מקטעה
טמא ואז"ל כנגד כולם
עפרה טמא משום עפר
תלויה הדר ממש עפר
וכמאן לא חזו בו משום עפר
תלויה [התלויה] שהיה
עמא ומסככה ה"ז עטורה
ואזו חוש טמא עמא
הקדושות אלא עמא
ואחד

תוספתא אנשי שם

הרי"ב בפי"א מ"ח דאמר
שיבאו את העומאה בעיני
המרדע אם האהילו על כלים
הנוגעים בנת דכלים
מתמאין כהאל כמה אכל
לשקת' ארמני' דכלי המטמא
בנת אית מטמא כהאל איכ'
מתמאין כשהאילו על כלי
מיירי איכ' קמא אמאי קמי
על ארס הטמאין כעובי
המרדע על במשא מטמא
ככל' (פ"ה) ב"ב ד"ה
בין לדרך כסמ"ך טו' והוא
מכ"ס אכל גמ' לא נאמר
סמוך אלא נער אכל בדרך
ל"ז סמוך אלא דרך כ"ס
ומשמע דאילו עליו דרך
עליו לבי' ח' ק"פ שאלו
סמוך ומכ"ס ברמ"ב פ"ה
ונתחו' (ר"ש)

משנה אחרונה

התקנה הדין קו כ"ט
כמ"ס ה"ב לטיל :
ב כיצד טה טו'
כח"י דחילי כיצד לאו
לפחות אחי הארץ מביא
כ"ט דהא כבר חני לה
לטייל עמא את המרדע
משום כלים המאכלין
ועוד אמאי נקט ח"י זית
תחתו וח"י זית ע"ג
דמקטעה ומה ענין זה
לטייל עמא ככל' אלא

ואמר טמא משום אהל. הואיל יש בהיקפה טפה. ואח"כ
למימר שאין כהאל אלא טומאה ערב. לכך גזרו טו'. ודוקא בעיני
המרדע שיש בה בהיקפה טפה. אבל בפחות מכן ליכא למטעי
כלל שהיא משום אהל. ואע"פ שלא ידעו טומאה בחבורין. לא
יעשו. אלא ישאלו הטעם. וכתבו עוד
ללא חלקו. ואפי' יהא מפסיק בינו
לבין המרדע שלשה סודרים או
ארבעה. ויהיה אדם רביעי. או
חמישי או יותר. ואפילו אם המטלטלין
פשוטי כלי עץ שאינם בני קבולי
טומאה. ולא שייכא בהם טומאה
בחבורין. עד כאן. ועיין מה שכתבתי
בפ' בתרא משנה ו' (ד"ה על הארס).
[ועיין בסוף פרק ט] והא דלריך
לפרש דה"ל דיקרב דיקרב וכו'. היינו
לשטת ר"ח וסיעתו. ולא משכחה לה
שהיא הארס הטמא המרדע טמא
אלא ע"י חבורין. אבל להרמב"ם וסיעתו. והיינו
כדתנן בפרק קמא משנה ב. והיינו אפילו שלא בחבורין. וכלעיל.
וכבר כתבתי ג"כ גר"ש פרק קמא. ולהרמב"ם. הך
קרא דוכל אשר יגע בו הטמא יטמא. טומאה ערב היא. ולא מיירי
בטומאה חבורין. [ב"ב פ"ה] פרק ג. דתנן מאהיל על כח"י זית
הרמב"ם במשנה ו' פרק יב [ד"ה מביא] כשיעמא דשמיא. וכל
וכתי' זית מאהיל עליו. רבי דוסא בן הריכס מטהר. וחכמים
מתמאין. הר"ש: [נמצא מביא את הטומאה לעלמו טו'. ולא
לנוגע בו. כדתנן במשנה ב' פרק ז' בבבא כח"י זית מהוכו
וכתי' זית מאהיל עליו. וס"ל. וס"ל. וס"ל. וס"ל. וס"ל. וס"ל. וס"ל.
בסל פותח טפה טמאים. דאדם שהוא מקבל טומאה ח"י
לעיר בין לדרך. פירש הר"ב בין לעיר הסמוכה לבית הקברות
כו'. דאל"ה מספיקא לא מחזיקין טומאה. גמ' פ"ב דכאבות
דף כ [ע"ב]:
חדשות. שאין זמן רחוק שלא היה כאן כל דאיכא למימר
פיון דחדשה היא. אם איתא שנקבר שם מת מידכר דכ"ר
ליה. רש"י

ובלים בפותח טפה (י): **ב כיצד (י) כוש (י)**
שהוא חרוב בכוחל. כחצי זית מתחתיו.
וכחצי זית מעל גביו (ט). אע"פ שאינו
מבוזגין שמא (ט). נמצא מביא את הטומאה
לעצמו בכל שהוא (י). הקדר (י). שהוא
עובר. והסל (ט) על כתיפו. והאהיל צדו
אחת על הקבר. הכלים שבצד השני
טהורין (ט). אם יש בסל פותח טפה (ט)
טמאים (כ). התלויות (כ) הקרובות (כ)
בין לעיר בין לדרך. אחד חדשות ואחד
אלא הוא טמא משום טגע בלבד. דכלים הנוגעים בנת וכלים
בכלים השלישי צמא טומאה
ערב. כדתנן בפרק קמא משנה ב. והיינו אפילו שלא בחבורין.
וכלעיל. וכבר כתבתי ג"כ גר"ש פרק קמא. ולהרמב"ם. הך
קרא דוכל אשר יגע בו הטמא יטמא. טומאה ערב היא. ולא מיירי
בטומאה חבורין. [ב"ב פ"ה] פרק ג. דתנן מאהיל על כח"י זית
הרמב"ם במשנה ו' פרק יב [ד"ה מביא] כשיעמא דשמיא. וכל
וכתי' זית מאהיל עליו. רבי דוסא בן הריכס מטהר. וחכמים
מתמאין. הר"ש: [נמצא מביא את הטומאה לעלמו טו'. ולא
לנוגע בו. כדתנן במשנה ב' פרק ז' בבבא כח"י זית מהוכו
וכתי' זית מאהיל עליו. וס"ל. וס"ל. וס"ל. וס"ל. וס"ל. וס"ל.
בסל פותח טפה טמאים. דאדם שהוא מקבל טומאה ח"י
לעיר בין לדרך. פירש הר"ב בין לעיר הסמוכה לבית הקברות
כו'. דאל"ה מספיקא לא מחזיקין טומאה. גמ' פ"ב דכאבות
דף כ [ע"ב]:
חדשות. שאין זמן רחוק שלא היה כאן כל דאיכא למימר
פיון דחדשה היא. אם איתא שנקבר שם מת מידכר דכ"ר
ליה. רש"י

מלאכת שלמה

סימן א' אע"פ שמרי"ק ז"ל בכסף משנה לא הורה לה מקום והיינו חפ' מחס
שהאיהלה על המת שכתב שם ד"ק: והסל גרסי' והוא כמו והאסל כאל"ף:
התלויות הקרובות וכו'. בחוס' פרק שני דכאבות דף כ' כתבו דהכא
ס"ט

יבין תפארת ישראל בעז

מטורע בקרא. ואפי' חיישין שיטעו לומר שמא רק טו"ע. איכ' כ"ס
דטו"ל למיחס שיטעו לומר כשיראו שאנו אסורין האדם שנאלח מהמרדע
הסקיפו טפח. יחסו שנס הנאלח מדבר ארבתו טפח נמי סהור. מדאיתו
אהל ממש. ואינו מטורע בקרא. ורק כאלמנ"ס גמריין לה (כברכות י"ב).
ו"ל דידעו רבנן שאין בקיאיין בדיוי אהל המטלטל. וחושבין דרק אהל קבוע
מטמא טו"ע. אבל אהל המטלטל חושבים שמטמא רק טו"ע. ולפיכך כשיראה
שאנו מטורעין לגמרי לאאחיל מהמרדע סקיפו טפח. יחסה י"שאל. ולא
יעשה. כיו"ד ו"ל להחוס' (שבת ו"א ד"ה אמר) אפילו היה מפסיק בין
המרדע לאיכר הנשאל כמה בגדים. או אפילו היה מפסיק ביניהן דבר
שאימ"ס. אע"פ דבהך ב' גוונים אין כאן טומאת חיבורין. וגמאל שמלד
הדין

הוא כיצד דיבא אחי לאטמוטין כלומר טיבד דין מביא על עלמו. ואמר דאפי'
ח"י זית תחתו וכו' פ"ג ואין מכוונים לתקפו וכו' חידוש יומר. שפיקר דין
מביא על עלמו ככל' חידוש
הוא כיון שאין אהל פחות מפרס ואין כאן מנוע ולא אהל אמאי טמא או לאו
משום אהל ח"י זית תחתו וכו' פ"ג ואין מכוונים לתקפו וכו' חידוש יומר.
שפיקר דין מביא על עלמו ככל' חידוש
הוא כיון שאין אהל פחות מפרס ואין כאן מנוע ולא אהל אמאי טמא או לאו
משום אהל ח"י זית תחתו וכו' פ"ג ואין מכוונים לתקפו וכו' חידוש יומר.
שפיקר דין מביא על עלמו ככל' חידוש

אהלות כל הטלטלין פרק טו תוספות יום טוב רלד

שארן קרובה. מתי? מה? עס :
ג המוצא. מתי? מה? עס :
הוא? מה? עס :
עס : מה?

חלופי גרסאות

וישנות נכונות וישנות...
וישנה נכונות וישנה...
וישנה נכונות וישנה...
וישנה נכונות וישנה...
וישנה נכונות וישנה...
וישנה נכונות וישנה...
וישנה נכונות וישנה...
וישנה נכונות וישנה...

אלהיו רבא

ואחד ישנות עמלות. פירש
במסכתא מפי טריש
קבוצות שם נפליין ומכי
שמיין איברייהו ודרררררר
חברות טכורות ישנות
טמלות. במסכתא שמי
אומר שמה היה שם דרך
או שיי : ג המוצא מת
במחלה נגמלת פשיטין
נגמלו

תוס' רע"ק

משנה ב (אורח שארין
אדם זוכרה) ע"י ב"ב פ"ב
ט"ה בחיי"ט ד"ה לא
יספור כ"ה :

משנה אחרונה

מסקנא לא מחוקקין עומא'
דחא ארמז ל"ל פינה
מגלוז ועבדו אס א"י. הכי
ארמז נגמלת נכונות.
ול"ל דהכי מלוליות אין
להס דין כה"ל שאין נכוס
מליון לילך ממלוליות
דלכ"ל אח"כ מיימי
מד"ל וכל פיר' בפשיטות
דסקט עומאה ציה"ל
הוא. ומיבין קשה דלכ"ל
הוי ככה"ל הא קי"ל
עומאה דנדב שאין בו
דעת לישאל בין נכה"ל
בין ציה"ל ספקי קטור
כדחתן פ"ג דערכות.
ואפשר דחשיב ביה ספק
עומאה הגאה גידי ארס
דחשיב כ"ס בו דעת
לישאל כדלמנר פ"ק דגדה
ד' ו' ויהי' הכי סקריטי
הכילו כחן וכלה גידי
ארס. וס' דכל ענאה
גידי ארס אע"פ שאין
הארס לפנינו חשיב כ"ס
בו דעת לישאל. ויובי
דמי אין בו דעת לישאל
כגון שרץ המוכל ע"ג
קרקע וכלי אללו ספק
נגע כדפ"ר דש"י שם
במס' גדה. ולכאורה
משמע הכי שם בפ"ק
דגדה דחשיב משה של
הגדה כ"ס בו דעת לישאל
כיון שהעומאה באה ע"י
הגדה ומשמע דלכ"ל מהה
הגדה או בכמה למדינת
ה"ש חשיב י"ט דעית
לישאל דנתח מתיקרא
אלין. ומדין צ"ע לדינא.
ועוד קשה אפי' למאי
דמוק' במוכות לבינת

עס. ואע"ג דמזכיר שאינו פשוט קודם. אשכחן עובא דכוותיה בכמה
מקומות במשנה. ולא קפדין. אלא היבא דקאי אפלוגתא. כלומר
על דברי מי שקדם לו [שהל"ל אחת זו שלחה מודה לי בז]. או
דקאי אקרא. [שים לומר. א' זה שכתוב בפירוש בקרא] תוס' עס :
טמאות. פ' הר"צ מפני שהגשים
קבוצות שם נפליהם וכו'. וגם הרמב"ם
לא כתב אלא זה הטעם בלבד. וכן
במסכתא שהביא הר"ם. אבל לא שזה
הטעם קאי גם על קבוצות לדרך. וכן
דחת לא שייך למימר דעד חמשים
אמה אולא. דהיבא קיימא דמינה
אולא. אלא בדרך טעמא אחרת בגמ'
וטעמא פשיטא הוא. כדלמנר בגמ'
ואולי וטעמא פשיטא הוא לא הולרבו
ומקרו וקברו כחל. ומקרו [של ע"ש]
לפירושו שאין קבוצה הימנה. אבל אם יש קבוצה הימנה. אפי' היא בתוך ל' אמה היא כרמקה וחדשה דעבורה דאם איתא דהלכה אשה יחידה לקבור. לא שבקה קבוצה הימנה ואולא לכה. רש"י עס : שאין אדם זוכר זכור איני שלא היה כאן כל זכירי עשה כל זה לכאן. רש"י עס : ג המוצא מת במחלה וכו'. משנה זו עטיה פ' בתרא דנזיר [משנה ג] ועוד מינייהו ארז גררר. הר"ם. וכבר הוספתי שם מה שראוי להוסיף

ישנות טמאות. מפני שהגשים קבוצות שם נפליהן. דעד חמשים
אמה אולא אשה לחודה וקוברת שם הנפל שלה. אבל רחוקות לא
אולא לחודה לקבור בתל. והאיל וזרייה לאיש שייך עמה הולכת
לבינת הקבוצות ואינה קוברת בחל. והא דמטמאין בישנות. ואפילו
רחוקות. דחיישין שמה קרובות הוי
מחלחלן ומרבה העיר ושפכת הדבר :
ר' יהודה אומר כו'. והל' כו' יורה :
ג המוצא מת במחלה. שלא היה
ידוע שהיה שם קבר. והכי אמרי' בגמ'
בזויר [דף סד] המולא. ולא שהיה
מזוי. מת. פרט להרוב. דהרוב אין
לו תפוסה. ואין לו סכנת קברות והכי
גמירי

דכרובות [עס] בשלמא דרך בית הקברות דזימנין דמחרמי בין השמשות [של ע"ש] ומקרו וקברו כחל. ומקרו [של ע"ש]
לפירושו שאין קבוצה הימנה. אבל אם יש קבוצה הימנה. אפי' היא בתוך ל' אמה היא כרמקה וחדשה דעבורה דאם איתא דהלכה אשה יחידה לקבור. לא שבקה קבוצה הימנה ואולא לכה. רש"י עס : שאין אדם זוכר זכור איני שלא היה כאן כל זכירי עשה כל זה לכאן. רש"י עס : ג המוצא מת במחלה וכו'. משנה זו עטיה פ' בתרא דנזיר [משנה ג] ועוד מינייהו ארז גררר. הר"ם. וכבר הוספתי שם מה שראוי להוסיף

מושבב

ישנות. טמאות (כה). הרחוקות (כו). חדשות
טהורות (כז) וישנות טמאות (כח). איזו היא
קרובה. חמשים אמה (כט). וישנה ששים
שנה (ל). דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר
קרובה שאין קרובה ממנה (לא). וישנה שאין
אדם זוכר (לב) : ג המוצא מת במחלה.

וכייר החנה חדשות מחלה אע"פ שאינו פשוט דכיון דלא קאי אמילי לא אקרא
ולא אדברי ת"ק שהיה דפס"ק פוסק ודכוותה שכתבתי שם אין להקפיד

לואוסין

איוו נשנית מחלה וכן כתבו ג"כ בר"פ דס מסתא. ועיין במתנתנו פ' לא
יפור סימן ד' : שאין אדם זוכרה. נ"ל שיהיה ה"ר יהוסי"ף ז"ל זכרה בש"ן :

ישראל

הדין נפטר אותו לגמרי. והרי אמרנו דלכ"ל נכונה הוה המרדע לא גזרו
משום דנפטר אותו לגמרי. א"כ מה"ט הו"ל גמי אפילו בשפא המרדע.
עב"ל בשמסיקין הג' כה"ל. הרי מדענר אוחן מלד הדין א"ל שיטעה
השומע. והו"ל לשבקה דמיניה. אפי"ה נס דחייבורין לא בקיאו בני עולם.
לחלק בין מפסיקין הק' ב' כלים או יותר. ומשום לא פלוג גזרו נס צבור
לגמרי מדינא דחייבורין. כיון דעב"ל שפא והאריה עליו המרדע. אולרם
בשלל היה במרדע שום שייכות עפס. וכגון שלא היה צדצר המאהיל
עצוב המרדע. אפילו טעמא צו הארס צאותה שעה עומאה ערב מדננע
צו. ג"כ לא גזרו שפמא סו"ו. מחשש שיחשבו שהטעמא צבאל טמא טומאת
ערב. דנס זה ידוע לכל דאין אהל פחות מספס. ודק נשים בהקיפו עפס
חיישין שיטעו למר זה כזה. והא דלא גזרו גמי על כלי כה"ל וכגון שהיו
ג' כלים וע"י וכן גושנן וכו'. והעילון האהיל על החתונות ועל המת
יהיה גם כלי החתון לריך הואה ופסו"ו. אף שבטליון אין בשטחו רק
בהקישו עפס. וכדלמנר גבי ארס (וע' פ"א מ"ג). תירץ הר"ם דרק
בארס שמו"ק. כמו שקרה אל האויר גזרו. אבל בכלים שה"ל נגמלה
דלא שכיחא היה לא גזרו בה רבנן (כבינה יח"ל). וא"ל עכ"פ נגדי
האויר הו"ל לפמו"ו סו"ו. דהרי מלוי עפי שיהא האויר נכוס כשיחרוש עפי
משיכה ערוס. וא"כ גם כלי שלישי הו"ל לפמו"ו סו"ו ככה"ל. נ"ל דכיון
שפמא לאיכר סו"ו כבר יהיה להם הכירא שהטעמא צבאל לא גמי ליה
בטומאה ערב. ושאין חלוק בין ארס לכלי. ואדרבה י"ל דעבדי ביה הכירא
דלא לשרוף עלה תרומה וקדשים (וע' שבת סו"א ומח"כ וע' ברע"ט פכ"ה
מ"ו) : (ד) ונ"ל דמדלא קאמר ר"ר קרובת שיש רחוקת ממה. או הו"ל
למנקט

תפארת

לא מקרי סמוך לקבוצות. ולא מחוקקין או עומאה בהתל אף שארס סמוך
להעיר או להרדך : (כה) דמדקבוצו התל להעיר שסמוך להקברות חיישי'
שהלכה אשה יחידה לשם וקברה שם נפל משום דלכ"ע מיידי שהתל הוא
הוך הג' אמה מהעיר. וכדבעינן למימר לקמן. להכי לא רצתא להתרחק
לקברו ציה"ק. וקברה ציה"ל שהוך הג' אמה. ומדהלכה לשם יחידות
לפיכך לא תתפרסם הדבר. והכי אף שבהתל חדש לא ידע ארס שנקבר
שם מת. ובכ"כ כשהתל סמוך לדרך שסמוך לקבוצות. אף שאין עיר
סמוך לשם. דליכא למחשש שקברה שם אשה יחידות נפל. אפילו הכי
חיישין שמו"ו פ"א בע"ש הביאו מת דבדך לקברו ציה"ק. ומדלא היה
להם פנאי להעלותו לבינה"ק הרחוק מהם ג' אמה. ולכן קברוהו בהתל
שהוא להם הוך הג' אמה. ומדקברוהו שם ע"י יחידות בחפזון לא תתפרסם
הדבר. להכי אפי' חדשות עמאות : (כו) מעיר ודרך שבמוכים לבינה"ק :
(כז) דמדרחוק התל מהעיר ל' אמה וכדמסיק. אין האשה הולכת לשם
יחידות. ומדליריבה ליקח עמה ארס (ע"י יוד שגי ס"ד) נוחא לה טפי
לקברו ציה"ק ולא בהתל. ואף ששנייהן במרחק שזה. ובכ"כ כשהביה"ק
רחוק טפי מהעיר והדרך. או והוא לא מחוקקין עומאה בהתל אפילו
קבוצות ובכ"כ כשרחוקות [לגלג' ס' כ"ד]. ובכ"כ בהל שרחוק מהדרך
הסמוך לבינה"ק. מה"ט ישו מהדרך אפי' בע"ש לקברו בהתל ולא ציה"ק
אף ששנייהן שוין במרחק : (כח) משום דחיישין דמדהתל יש. שמה
מתחלה היו העיר והדרך קרובים להתל. וכבר הימים מרובה העיר שם
ובשהנה הדרך. ולפיכך אפי' רחוק התל מהעיר והדרך טמא : (כט) משום
דכל קבוצות הוא הוך לג' אמה מהעיר [כ"ג פ"ב מ"ז] רק הבא מיידי שהביה"ק הוא סמוך מיד לכוף הג' אמה וכדלמנר. ובכ"כ בהדרך מדנקטיה צדידי
עיר. ג"כ ככה"ל מיידי שהביה"ק הוא סמוך מיד לכוף הג' אמה מהדרך. לפיכך כל תל הקרוב לעיר טפי מל' אמה. או שקרוב להדרך טפי מל'
אמה. ואפי' יש שם כמה תלין ס"ל לר"מ דחיישין בצולוה שמה קברו שם ואפי' א' מרחוק מהעיר והדרך טפי מחבירי : (ל) דכל שהוך ס' שנה נתהווה
התל הזה. אילו היו העיר והדרך קרובים להתל. היה הרוב מפורסם עדין. אבל כשכבר קודם ס' שנה היה התל. אע"פ שאין ידוע שהיה שם סמוך
להתל עיר או דרך. אפי' חיישין שהיו סמוכין להתל וכשכח. ולפיכך אפי' השחח רחוק התל מהעיר ודרך טמא. ונ"ל דנס לר"מ אס יש ארס שזכר
שמשעה שנעשה תל הזה לא היה עיר ודרך קרובים לו. אפי' כבר יש יותר מל' שנה שנתהווה התל גם לר"מ טמא. אלא דנס ר"י מודה שרק התל
שהוא הוך ג' אמה טמא. רק דלר"מ כל התלין שהוך ג' אמה עמאין. ולר"י רק היותר קרובה הוך הג' אמה טמא. אבל הרחוקים ממנה אע"פ שגם
הם הוך ג' אמה טמאין דלא שבקה קרוב וקברה רחוק. טיהוו בשניהן הוך לג' אמה סמוך. אבל הביה"ק שהא ג"כ הוך לג' אמה רחוק מעיר ודרך
טפי מהתל. התל טמא. דמדלויין הקבוצות בכוף הג' אמה מיד. הו איני סמוכין לבינה"ק (ד) : (לב) מתי נעשה התל. לפיכך גם ברחוקות האהלה

יבין

הקבוצות משמע דלא הוי דבר המניי וטחית לקבור הלכך חיישי' א"כ ברחוקות אחאי ישנות עמאות הא רחוקות איש מלוי לקבור שם אלא דנכר איש ארס ארס ארס
ומסקנא באת למתו שמה חרב' העיר וקרובות הוי ואחאי מחוקקין עומאה מספק. ונ"ל דזה שהביאו לרש"י ז"ל נכונות לפירוש בענין אחר כנעמלה דקבוצות ורחוקות דאם איתא דקברה ה'
דנכר ידוע לאנשים והיה מתגלה לו. ובקבוצות נפלם עמאות שהולכת יחידה ולא נחבלה וברחוקות לא אולא יחידה נכונה חמישים אמה. פי' שיש מן החל לעיר או לדרך חמשים אמה ומניית
דלזו עמה ישנות עמאות שכבר שפכת מן הידועים פ"כ והשחח נוחא דברחוקות נמי מלוי לקבור שם : א"י ארס קרובה חמשים אמה. פי' שיש מן החל לעיר או לדרך חמשים אמה ומניית
הקבוצות לפירוש ששים : שאין קרובה הימנה. ובי פליגי דבדקו הקבוצות ולא מלא זה עומאה לר"י מהוה ארס דלא שבקה קרובה הימנה. ובי פליגי דבדקו הקבוצות ולא מלא זה עומאה לר"י מהוה ארס דלא שבקה
דלמלא לא מסקא דעתיה דליכא קבוצה הימנה : ג המוצא מת במחלה. ובי פליגי דבדקו הקבוצות ולא מלא זה עומאה לר"י מהוה ארס דלא שבקה קרובה הימנה. ובי פליגי דבדקו הקבוצות ולא מלא זה עומאה לר"י מהוה ארס דלא שבקה

תבוסת צדור וכו' תבוסתו וכו' תבוסתו.

תוספות חדשים פ"ז מ"ג (בר"ב ט"ה) המוציא כו' שמה עובדי כוכבים, משמע מדברי רש"י עובדי כוכבים אין לו תבוסת וכן דעת הרמב"ם והר"ם. וא"כ כן דעת הרמב"ם גם כתיבתו פ"ט מה"ט"ט כתב כה"מ דעובד כוכבים יש לו תבוסה. פ"ט הלכה ג' :

גמירי לה. משכב ולא שהיה יושב. כדרכו. ולא שהיה ראשו מונח בין ירכומו. דכל הני חיישין להו שמה עובדי כוכבים הן. שאין דרכן של ישראל לקבור (* מתיס קך : נושלו ואת תבוסתו. מותר לפטונו משם ולקברו במקום אחר ולר"ך שיטול מן העפר של הקבר עשו. כ"י תפסיה. שהוא כל העפר שיחוח שתחיו. ומופר בקרקע בתולה שלשה חלבעות דכתיב (בראשית מז) ונשאתני ממזרים וקברתני בקברתם. תוספות יום טוב

לאסיף כס"ד. לכו ראה זה מלאמי מושכב. כדרכו (*). נושלו ואת תבוסתו (*). הכי קאמר מעפר של מלרים טול עכשו עבוסתם מהר"ס. גמחך בחמלה: מצא שנים. נושלו ואת תבוסתו. [עמי]. ומצ"ס גרים תבוסתו העפר מצא (* דר"ז מתיס. המעורב

אלוהו רבא

לכולהו מיני המוציא ולא מלי מת ולא הרג מושכב ולא יושב בו' אלא בתולה לא שיה ונראה דהתולה הוא שלא ימלא שנים קודם לו והוא יהיה בתולה מליאוהו דכי מאז שנים קודם לו טו"ל שנות קברות דקדמי ט"סא. וכו' אמרין הכס (מיר סו) לא אמרו שנות קברות אלא א' ג' יודעין או ג' בתולה. ולא גרסינן ג' יודעין יודעין לא אמרינן שנות קברות למיכ"ל דיקא ואפי' אחר מן ידוע ושנים מתלה לא או שנות קברות למיכ"ל דיקא ונראה שנות קברות לא אמרו בתולה מן ידוע לא או שנות קברות אפילו לא יושל אה' שנים שמתלה שם אחר מן ידוע ושנים מתלה נטול את הכיס והתבוסתן. כדתיב בתוספתא מלא שנים חמלה ואחר ידוע יש להם תבוסה ואלו להם שנות קברות ומעשה כרכי יבב שדק ומלא שנים חמלה ואחר ידוע ע"כ לא הוה שנות קברות אלא כ"י עקיבא א"ל כל שבעת ידוע יגמא ח' אה' ביה לר"ך לבדוק כל קברי ארץ ישראל הדיעוה ולא אמרו אלא המוציא ג' בתולה. אלא לא אמרו שנות קברות בידועין דלא כן ביה לר"ך לבדוק כל קברי ארץ ישראל הדיעוה ונראה שנות קברות לא הוה שנות קברות ולא מיישי כל ה' יודעין. הלכך נגמרא כ"י בני גרסינן לא חמי

תוספות אנשי שם

ב"ב ר"ה המוציא ט' חיישין להו כו'. הן לישיא דמישין לא התכרי לן דלאה דמיס' הול"י דתלין שטח טו ומימו גלי"י מיי"ש שמה בו' לא קאיננה ביה שדור למר דמסיקא מקילין או הרמב"ם ז"ל שתוקין כתיב ט"ב וכן ל' הר"ם ז"ל דמישין עובד כוכבים הוא ומימי כ"ש שניה חיר אחת דילמא כתיב הוא הא קתן כ"י הר"ם יבגוה דלפי' דלמא ישאל הוא והמיי נקבר סבי בתמה חירי לונס מ' מ"א: בתמה דרביה והיינו שטח עובד טכ"י לפי שאין דרך ישראל לקבור כן ומ"מ לינא דחיישין לא דיקא כ"י דקסי' סו"ל מלין. (פ"ג)

בו עז

למקט רחוקה ש"ס קרובה ממנה. ש"מ דר"י לקולא פליגי. וה"ק הא דלמחמינן בקרובה חוד' ג' אמה. היינו דוקא בשאין קרובה ממנה אבל כשים כמה תלין חוד' ג' אמה. לא תלין עומאה רק בנותה הקרובה ביותר להעיר. אבל בשאין תל רק חוד' מנ' אמה מהעיר. אע"פ שהקברות מרחוק עפי. וכגון שהתל הוא ס' אמה מהעיר. והקברות הוא ע' אמה. אפ"ה נס לר"י ספור. דכל שאין הקברות סמוך בסוף ג' אמה מהעיר חו לא מחזיקין עומאה בתל (וע"פ ט). והרמב"ם (פ"ט מעו"מ ה"ג) פסק כר' יהודה ולא הזכיר כלל ג' אמה לא צדיר ודךך ולא בתל כאן וכאן. והיינו משום שהקברות הרי הוא ודאי סמוך להסוף ג' אמה מהעיר. דברחוק עפי מזה. תו אינה עיר הסמוך לקברות. ולא מחזיקין עומאה נס בתל. וכש"ס. וא"כ דולאי ז"ל שהתל קרוב יותר מזה. דהיינו חוד' ג' אמה. וגם מרש"י (כתובות ד"כ ע"ג) משמע דכדכרינו ה"ל וע"י: (ד) אבל לענין שיטתא ק"ר עובד כוכבים באלה יש אוסרין לכהן ויש מתיירין. והגון להחמיר. ולפי מ"ש הש"ך (ע"כ סק"ג) להקל בכתים הסמוכים לבית מת עובד כוכבים. כ"כ ז"ל דבדר כהן בחדר שבבית אחד. ובחדר שכנגדו בנותו בית מונח מת עובד כוכבים. דבשניהן פסוס דלפילו בהיה מת ישראל. אפ"ה כ"ה בהכהן סוגר חדרו לבלי ללאת או לבוא שום אדם בפתחו עד אחר שיהא המת דרשאי להשאר שם. אלא דנמת עובד כוכבים אפילו אינו סוגר פתחו ע"כ"פ כיון דלין כאן רק חשש החומרה דפוס עומאה ללאת דרך העיוות שמקיף כל הבתים והגעוונתם רחבו פסח ונולס להרחוב ממטל לפתח כ. הבתים. בעובד כוכבים יש להקל. דאף שכל שבוודאי יולאו המת דרך שם הלמ"מ היא (כמ"ש בס"ד לעיל פ"י סו"ל ד"ד). אפ"ה ז"ל חולי בעובד כוכבים אין כאן הלכה. וז"כ בדר כהן חדר. ומת עובד כוכבים בחדר שכנגדו. אע"פ דנמת ישראל כה"ג. אפילו בשעה שהבית שהמת בתוכו סגור. אפ"ה אסור לכהן ללאת מהדרו. דאף דכשים פתח לחדר המת. אע"פ שהדלת נעול אין דיו קבצר תבוס. אפ"ה אסור ללאת מדפוס עומאה ללאת. ע"כ"פ גם סוף עומאה ללאת הלכה היא. ויש בו דררא ושייכות דלהל עמא. להכי י"ל דמת עובד כוכבים לא גמירין הלכה. ביהוה נמנע ומשא י"א דלפילו המקילין אוסרין (שע"ך י"ד סו"ל) שש"כ. אולם בש"ס (במ"מ ס"א ע"א) מקיין בפרשות נה' דלמתיב מההל. מנמנע ומשא מי למעשייתו קרא. וכן מסתבר דמי גרע מחמור. רק ד"ל בטומאת עומות דלינו בבהמה: וז"ל

שנקבר שם בטובה אסור לעלו ותבוסתו אסור אבל א"ל לבדוק משם ולהלן כ' אמה. וכן הוא הדיון ב' קברים ידועים. והיינו דיקא דרישא דקאמר פרט למעו"י (ג) ג' קברים שיש מהן סביי ידועים ויש שאינן ידוע. אין להן לטעון תבוסה [ולרמב"ם פ"ט מעו"מ] יש להן תבוסה. ולכ"פ א"ל לבדוק משם ולהלן כ' אמה. ונראה מהלוי היו שם רק כ' קברים ידועים ודוהו אמרינן בתוספתא נקברו שם בטובה ואסור לטעון משם וגם תבוסתן אסור. וז"ל גרע מהלוי מלא שם כ' קברים סמוכין שאינן ידועים. דאע"פ דמותר לטעון משם ע"כ תבוסתן אסור. אפ"ה ה"ג ג' קברים שגמלא מדין מהן ידועים ויש מהן שאינן ידועים אמרי' דמסתמא לא נקבר גם א' מהם שם להשאר שם לטעון דל"כ היו הכל ידועים. ולפיכך מותר לטעון טעון וגם תבוסתן מותר. וגם א"ל לבדוק משם ולהלן. ואפשר דהלמ"מ כן הוא [ועי' חוס' מיר סו"ל ד"ה אחד]. וכל זה דייקין ממלת בתולה דנקט מלא. (ד) ג' קברים ידועים או שגמלא ג' קברים שאינן ידועים אסור לטעון ממקומן ואם יעלו תבוסתן אסור וגם לר"ך בדיקה משם ולהלן כ' אמה. והיינו סיפא דמשנתינו. דקהי מלא ג' אס' יש וכו'. וכמו שפי"ר"ע הדיון בסוגיא דניזיר ה"ל. מושכב פרט למלא המת בתמונת יושב. כדרכו פרט למלא המת ראשו שוכב בין זרבינו. דבמלאו צדד מהקך גוולה מוכח שמת עובד כוכבים הוא. שאו אפי' נקבר שם להשאר שם לעולם. מותר לטעו משם. ולהר"ם והר"ב גם תבוסה אין לו. ולהרמב"ם (פ"ט מעו"מ) יש לו תבוסה. ביהוה בכה"ל וכ"כ א"ל מלא רק ח' מהג' מונח כך. וכ"כ כשכל הג' מונחים קך ח"ל לבדוק משם ולהלן הכל אמה (ה) : (ד) תבוסה לשון עירוב הוא. ור"ל לכשרילא מותר לפטו משם אמת והעפר התחוח שתחיוו אלפטר שהתבוסה והתערב שם דם

יכין תפארת ישראל

חוז מנ' חיישין שקרובים היו ונשכת. אבל כשאלו זוכר מתי נהויה התל. אפי' כבר הוא יותר מס' שנה משעשה התל. אמרינן אילו היה עיר ודךך קרובים להתל. היה זוכר אדם גם זאת כמו שזכר מתי נעשה התל. ונ"ל דל"כ דוקא בשמנוך התל מיד חוז לנ' אמה חיישין ביטמות. אבל בשרחוק התל מלא מהס. גם ביטמות לא מחזיקין עומאה לומור שהיו מחמלה קרובים ונשכת. דל"כ בחיזק עומאה בכל גבעה שבא"י שמה קרובים היו לעיר ודךך וכשכת. וקכו"י הס"ס : (ג) כל מלה ומלה שבצבא זו לריוקא אחרינא נקטיה. והיינו משום דבמסקנא במשנתנו נקט התנה ג' דיון. א' דמותר לטעול המת משם. ב' דלר"ך לטעול עמו עפר תבוסה שתחיו. ג' דבמלא ג' לר"ך לבדוק משם ולהלן אחר קברי מערות סביבו להכי נקט מקמי הכי כל הני מלות לריוקא. המוציא פרט למלוי. כלומר הא דלמרינן הטעו עס תבוסתו. היינו רק במלא זה המת. אבל בקברו שם בטובה. אע"פ דיש לו תבוסה וגם כשים שם ג' קברים ידועים והוא לר"ך לבדוק כ' אמות להלן. אבל זה שנקבר כאן בטובה לבלי לפטוהו אסור לפטוהו משם [עי' חוס' מיר סו"ל ד"ה מלא]. מת פרט להרוג כגון שגמלאו מגוידי שעי"י ניכר שהוא הרוג. או אין בו כל הג' דיון. דמותר לטעול משם. דוהאי שלא בטובה הטעול לסס. וגם אין לו תבוסה מחדר קת ממוני. דהיינו דמו. וגם מלא ג' מגוידין א"ל לבקש ולתפש עור כ' אמה אחר קברים אחרים. דלמרינן שלא בטובה הטעול כאן ולא היו כאן קברות מעולם. בתחלה [כ"כ מיר סו"ל א' לא מדויק מיד מלה שום מלאה. אולם מדגבסין להך מלה במשנתנו וגם במשנה דשלי חיר. ומיימי עלה התם עובדא דר' ישכר ו' עי"כא. מלה גם עלה דייקן דדוקא בשעה המת שגמלאו ההתא לא היו שם עוד קברים סמוך לו. או אין לר"ך לבדוק אחר קבר אחר וטעול זה המת ממקומו עס תבוסתו. אבל אם מלא סביבו עוד כ' קברים אחרים יש חילוק. דדוקא בשלשתי ידועים או שלשתי אינן ידועים אסור לטעון ותבוסתן אסור. ולר"ך לבדוק אחר מת עד כ' אמה. אבל כשים בין הג' ח' ידוע וב' שלא היו ידועים. או א' שלא היה ידוע וב' ידועים מותר לטעול כולם ואין להן תבוסה. וא"ל לבדוק אחר מת אחר קבר כ' אמה [במוצא שד' מלוקים יש נקבר ידוע או אינו ידוע. (ה) מלא קבר א' או ב' שלא היו ידועים מותר לטען משם ותבוסתן אסור. וא"ל לבדוק משם ולהלן כ' אמה. והיינו רישא דקדמי מלא וכו'. (ב) ואם היה ידוע שם קבר וכן הוא הדיון ב' קברים ידועים. והיינו דיקא דרישא דקאמר פרט למעו"י (ג) ג' קברים שיש מהן סביי ידועים ויש שאינן ידועים. דאע"פ דמותר לטעון משם ע"כ תבוסתן אסור. אפ"ה ה"ג ג' קברים שגמלא מדין מהן ידועים ויש מהן שאינן ידועים אמרי' דמסתמא לא נקבר גם א' מהם שם להשאר שם לטעון דל"כ היו הכל ידועים. ולפיכך מותר לטעון טעון וגם תבוסתן מותר. וגם א"ל לבדוק משם ולהלן. ואפשר דהלמ"מ כן הוא [ועי' חוס' מיר סו"ל ד"ה אחד]. וכל זה דייקין ממלת בתולה דנקט מלא. (ד) ג' קברים ידועים או שגמלא ג' קברים שאינן ידועים אסור לטעון ממקומן ואם יעלו תבוסתן אסור וגם לר"ך בדיקה משם ולהלן כ' אמה. והיינו סיפא דמשנתינו. דקהי מלא ג' אס' יש וכו'. וכמו שפי"ר"ע הדיון בסוגיא דניזיר ה"ל. מושכב פרט למלא המת בתמונת יושב. כדרכו פרט למלא המת ראשו שוכב בין זרבינו. דבמלאו צדד מהקך גוולה מוכח שמת עובד כוכבים הוא. שאו אפי' נקבר שם להשאר שם לעולם. מותר לטעו משם. ולהר"ם והר"ב גם תבוסה אין לו. ולהרמב"ם (פ"ט מעו"מ) יש לו תבוסה. ביהוה בכה"ל וכ"כ א"ל מלא רק ח' מהג' מונח כך. וכ"כ כשכל הג' מונחים קך ח"ל לבדוק משם ולהלן הכל אמה (ה) : (ד) תבוסה לשון עירוב הוא. ור"ל לכשרילא מותר לפטו משם אמת והעפר התחוח שתחיוו אלפטר שהתבוסה והתערב שם דם

אחרונה

גמירי לה. משכב ולא שהיה יושב. כדרכו. ולא שהיה ראשו מונח בין ירכומו. דכל הני חיישין להו שמה עובדי כוכבים הן. שאין דרכן של ישראל לקבור (* מתיס קך : נושלו ואת תבוסתו. מותר לפטונו משם ולקברו במקום אחר ולר"ך שיטול מן העפר של הקבר עשו. כ"י תפסיה. שהוא כל העפר שיחוח שתחיו. ומופר בקרקע בתולה שלשה חלבעות דכתיב (בראשית מז) ונשאתני ממזרים וקברתני בקברתם. תוספות יום טוב לאסיף כס"ד. לכו ראה זה מלאמי מושכב. כדרכו (*). נושלו ואת תבוסתו (*). הכי קאמר מעפר של מלרים טול עכשו עבוסתם מהר"ס. גמחך בחמלה: מצא שנים. נושלו ואת תבוסתו. [עמי]. ומצ"ס גרים תבוסתו העפר מצא (* דר"ז מתיס. המעורב

ר' עובדיה

אהלות כל המטלטלין פרק טז

מברמגודה

רלה

חלופי גרמאות

המעורב מדם וליחה של הייט. לשון מתבוססת בזמין (יחזקאל טז): מצא שלשה. אם יש בין זה לזה מארבע אמות ועד שמונה. כלומר מקצר ראשון עד שלישי. אין פחות מארבע אמות. ולא יותר על שמונה. הרי זה שכונת קברות ויכר שלש קברות (א) : מצא שלשה (א). אם יש בין זה לזה. מארבע אמות. ועד שמונה (א). כמלא משה וקובריה (ז). הרי זו שכונת קברות. לא גרסין לה הכא :

קברה נתנהו שם אסור לפניהו. אלא שבאחד או בשנים. אלו חוליס שלא נקברו שם אלא לפי שעה והיה דעתו לפנותם אבל בשלשה מוכח שזה מקום מיוחד לקברות ואורך המערה דרבה להיות ששה ורחבה ד' ואלכסונה עודף שנים אמות. דהיינו שמונה. ומשום הדין שן מארבעה ועד שמונה : כמלא משה וקובריה. לא גרסין לה הכא :

בזק

קברות

שלמה

מלאכת

ג' מר' אמות ועד שמונה. וזו שיעור מערה שהכויין פתוחין לה ובשלי המוכר פירות פריך מני אי רבני האי אמרי ד' על שם אי ר"ש האי אמר שש על שמונה ומשינו האי הוא הוא וכו' כמו שכתבתי בפ' בתרא דמיר ע"ש. ועוד כתבו הר"ם והרא"ש ז"ל וע"ג דלשום הנא לית ליה ג' בד' אמות כהא איכא לאיקומה כרסב"ג דאמר הכל לפי הסלע א"כ כך שלשה אינם מוחזין בשורה אחת אלא ב' לרוחב המערה ואחד לארבע : כמלא המערה וקובריה. אית דל"ג לה משום דתקן פסק המוכר פירות חרש שש על שש כמלא המערה ובירושלמי משמע דגרסין לה ופריך ממשה למשנה ומשינו נבי חרש שפתוחין לה מערות מד' רוחותיה לריך מרובע כי המטה הותרת פתמים למערה זו ופעמים למערה זו אבל במערה מכניסין המטה לאוכה ומחוכה לכך ודי דב' אמות

ע"כ ועוד כתב הרא"ש ז"ל ופולו ואת תבוסתו הרמב"ם ז"ל גרים תבוסתו בבי"ת מלשון דס תבוסה שפריך לישול ג"ע עפר שמהערב בהן דס וליחה של מת ותבוסה לשון הערבות ושד מלאתי לו בירושלמי שפלותה המת נכנס בקרקע ג' ספחים עכ"ל ז"ל אבל אני לא מלאתי בפ"י הרמב"ם ז"ל שפריך לחפור רק עומק ג' אצבעות וכן דרפ"ס דהלכות טומאת מת וסי' ג'. ועין במ"ש שם חוס' ז"ל פסק בתרא דמיר. ולשון הרמב"ם ז"ל שם אם יש בין זה לזה מד' אמות ועד ח' כמלא משה וקובריה ה"ו חושש שמה בית הקברות הוא זה ופריך לדקום מן האחרון עשרים אמה שהן כשתי מערות וחזר שביניהן ואם לא מלא שם מת אחר הרי אותן העשרים שקבע טהורות אע"פ שהן שכונת קברות ע"כ ועין עליו בהשגות ובמה שכתב כסף משנה לפרש דעתו ז"ל :

תוספות חדשים
(בהר"ב סד"ה) נוספו סו'
ל' מתבוססת סו'. וטעם
מלתי לו בירושלמי שמהל
המת נכנס בקרקע של
האצבעות. (הרא"ש)

אלהיה רבא
אמרו שכונת קברות אלא
ל' מתהלס. אכל ירושין
אין כסן מ"צ כההנה
במסכתא : מצא שלשה
אם יש בין זה לזה מד'
ועד שמונה כמלא משה
וקובריה. גרסין. והאי
מתני' לפי גמרא דין לא
התברר לן פירושה חרש
מכאן ועד שמונה לתמי
מכאן לן וחו בזוק ממנו
ולאן עשרים אמה אמאי הו'
מערה אלאמא כתיב ג' מהתם
ולדקום עוד הרבה עשר
תמיני להלך ושיט למערה.
ולפי גמרא דירושל' אסתברא
לן הו' מתני' שפיר. דהכתי'
בירושלמי פ"ט דמיר תמן
תיקין ועשה חרש על פתח
המערה שש על שש כמלא
המטה וקובריה והכא הו'
חרש הכין ומשינו תמן מלא
המטה טובות דרס הכא
מלא המטה טובות עד
איכין עד כדי נושא
המטה. פירות החש קניי
חרש המערה היא שש על שש
כמלא המטה וקובריה והכא
קניי חרש ועד שמונה כמלא
המטה וקובריה אלא
חרש לרובה שמונה למלא
המטה וקובריה ומשינו תמן
טובות המוכר דין בתרא
מזמנא שיבא מלא המטה
וקובריה ג' תן והכא עד
שמונה חיישין ליה להלך
הקצר שיש מלא המטה
וקובריה טובות דרשה
דימנין שיש חרש הקצר
דלישוי' תמן מטה וקובריה
כריות והדר מפרש עד היכן
הו' קובריה ומשינו עד כדי
נושא המטה וכל דקניי
הכא מד' אמות והכא שש
ענין משום ההאם הו' אלא
המטה ומלויסין וכדא דר'
כלא קובריה דדימנין עושה
חרש הקצר כמלא משה בכל

משנה אחרונה
מתנאים ל"ל דאסתכחא
בעלמא הוא ודודע דהא
לא מלתי שנקבר במתים
והא דאמרי' במס' מיר
קבר הגמלא מוטב לפנותו
ואם פניהו מקוינו עתא
שמע דאפי' נבל אח
תבוסתו אפי' עתא.
כבר כתב הראב"ד
בהשגות פ"ח מהמס' דין
ה' דהא סתומה אינה
אלא כדי להצטרף להתאבד:
מצא שלשה. משמע
דמעטס חוקה אליין
פלה שמוחזקת השדה
(קניין)

בויעז

ישראל

תפארת

יבין

או כלל מהמתא (ועמ"ש ב"ר לעיל פ"ב סי' כ"ה דלאו משום עומאה לריך לפנות התבוסה. מדע דל"ג למה נגלים והרגלים ועובד כוכבים אין להן תבוסה והרי כולן ים כסן עומאת שאר מתים אלא משום כבוד המת נגשו ע"ן ונוטל עוד קרקע בתולה שחבת התחוח בעומק ג' אצבעות. ומפניה הכל למקום אחר. ואח"כ מותר להביא לשם טהרות ואינו חושש שמה עוד מת אחר קבור שם (ז' : לח) (ז) וכל השלשה מונחים בשורה א' ארכו של זה כדך ארכו של זה. כהא --- או אפי' בב' שור' באופן שיש לומר שהיו כיון קבורי' במערה א' כהא --- או כהא --- או אפי' בג' שורות כהא --- שכל ג' האופנים י"ל שבמקום נקודת א' היה חלול המערה וד' המתים שנמלאו היו קבורים בכתלי המערה : לו) ר"ל אם בין קבר ראשון לקבר ג' שמאלן. דהיינו שמהקודה הראשונה של מת שבקפה א' של הג' מתים. שהנקודה הוא לדך פוץ. עד הנקודה הראשונה של המת שבקפה האחר. שהנקודה היא לדך פוץ של השורה. ומלא שזין ב' הנקודות קבורים רק ב' מתים. ובין ב' הנקודות יש לא פחות מד' אמות ולא יותר מנ' אמות. דפחות מד' אמות א"א. דא"כ לא יהיה הקבר האמצעי שרחבו אמה. מרוחק מכל קבר שבלוד כרוחב אמה. דכך היה דרכם להניח עובי אמה בין קבר לקבר (גלג' פ"ז מ"ח : לו) הר"ם ור"ב כתבו דל"ג הכא כמלא משה וקובריה. רק בב"ב [שם] בשיעור רוחב חרש הקברות. וכ"כ החוס' [מיר שם]. ול"מ היה ל"ל דעל כרחק לריך לגרוס גם הכא כן. דל"כ הוא ס"ד דגם בזמנאים הג' מתים בשורה א' במרחק ח' אמות נמי חיישין שהיו מונחים במערה א'. והרי זה או אפשר. שהרי אורך המערה אינה רק ו' אמות על רוחב ד' אמות. להכי שפיר לריך לומר נמי כמלא משה

(ג) וא"ת מ"מ מתולולות ימות דחיישין שיש שם קבר ושכח. אף שאין לו שום הוכחה לחשוב שיש שם קבר. כ"מ הכא שבאמת כבר מלא שם קבר. הו"ל למיחש שנקבר שם בטוונה ושכח. ויהיה אסור לפנותו. י"ל הכא הכל מוכיח שקבר שם. שכך רבינו. אבל הכא מאן יימר ומה הוכחה יש שנקבר שם בטוונה. וא"ת עכ"פ איך הכא מטעם דלא ידעיין שקברוהו שם בטוונה. תליין שקבר שם ארעי'. נייח דלמא מת מלוה היה שקונה מקומו. וכל המאלו חייב לקברו כנקומו. וא"כ ראות בעל השדה. ולפיכך לא טרע לבעלים שקברוהו שם. י"ל אילו מת מלוה היה. היה קול להדבר (כסנהדרין מ"ב). א"כ מת מלוה לא שכיח ולא חיישין לה (בירושלמי מיר פ"ט דל"ב) : (ד) אמרה כלית השטח כה וכה אחר פרנסתה בזה הים הגדול בין המון משכבים ונלים מנגלנים. והנה פה מקום אחי. אשר נר ומטק מלאוני בעמקי מולות תהום רבה. וחלתי ואירא מחוות דעי. כי עירוס אנוי ואחבא. והרבה יעתי בלגתי בלחיותי. בביעת אחי לא כליתי פת בני. וכדו ליחמי. ולא מלאה היונה הזולעה מנח לכך רגלה להבין דברי משנה הקדושה הזאת. ועמה תעלוות חכמה שבסוגיא ג"ב (דק"ב א') דהא כהא תליא כלהבת קשרה בגחלת. ולא זה וזה שיש כסן רוח חיים. נגיים להמשש בני עינים. ולכן מה נורא המקום הזה לניפול מרוס ועלוב המלא בין הכרמים. עעלף עיף ויע. ילק שסוס בפנים חממים. שוכב דומם על קנו ערוס או מימים. דלו עיני למרוס. כי עשונוי כשרי שמים בעלי כנפים. מנדי דבר. אשר תמיד חסוני בכנפיהם נוחני לתמי ומימי. המס רבותינו הקדושים בעלי תריסין עלי עדה מלהמת התורה. והלבאים לא חלנו שדיהן להטיק גוריהן ליתן אוכל למו. כראוי להפטרותא בר דיקא. גדי מקבא. ובפלתנו לפינו. רק לשמשנים אבינו. כי רק בואנו חרש קניי. כי רק הוא המושעי בעים רוחו. ולו אך קוה קיייתי. ויס אזי חסד רייתי. וארצות השמים נפתחו. ועבקשו עלי מאורות. להבין ולהורות. וראו נא

אחי כי אורו עיני בקרני הדוד. וכי עלי מאורי אור שלות. ומקרה שמים יפועת בלות. ומהך רש"י (מיר סד"ב) פ"א אם יש בין קבר ראשון לשני. ולולא מסתפינא קאמר אם יש בין זה לזה וכו' איהו זה וזה שהתחין התחא אליו. דהנה רש"י (מיר סד"ב) פ"א אם יש בין קבר ראשון לשני. ודאי משמע שלא יהיה בין הקברים פחות מד' אמות או יותר מח' אמות. ואי בין קבר א' לב' קאמר הנא. ודאי יש בין קבר לקבר פחות ופחות מד' אמות. וכמבואר במשנה דכ"ב למעין שם. והרשב"ם בב"ב פ"א אם יש בין זה לזה. ר"ל כשרחוק מת שמהל תהלה לקבר שמהל שלישי ד' אמות. או חיישין שהן הג' שנקברו ככותל שברוחב המערה. וכשרחוק האי' מהג' ח' אמות. שנקברים ג' בד' אמות. ודאי הם הג' שנקברו ככותל של אורך המערה. אולם רבינו זה להשתיי אולי. דל"ס שהנקברים במערה. יש להן בין כן לכך ב' ספחים. והלכי ככותל מזה. וטפח בוית הכותל האחר. הרי טוב אמה. דהו"ל ביה ד' אמות. אולם על פ"ו זה כבר מותר לה אמוחא לרבעתא"ל דוח דלא כמלן במשנתו. וגם ב"ז ק'. דהרשב"ם קשהיז גם הכפס שכלל זית לכלל מדת ד' וח' אמות דמנריך התנא. והרי התנא בין זה לזה קאמר. ואלו הספחים איך בין זה לזה. אלא מן הגד מכולס. וחו"ק דבמשנתו מבורר שכשים בין ראשון להשלישי יותר מח' אמות. חו לא חיישין שהיו מהנקברים במערה א'. והרי לדברי רבינו אפשר שהיו א' או ב' מהנקברים בקנה כותל האורך אלא פתח המערה. והשלישי יהיה קבור בקנה האחר בוית כותל הרחב של המערה. שהוא בלכסון מול המת הראשון שקבור בוית האחר. ויהי לפ"ו בין ראשון להשלישי י"ב אמות. והרשב"ם בחידושו לב"ב. וכ"כ בהשגת מקובצת ב"ב הביא בשם הראב"ד דה"פ. אם יש בין זה לזה מד' עד ח'. ר"ל אם יש בין כל הג' רוח כל כך דלא טבל לשער שהוא הוא הרווח של המערה שרחב ד' על אורך ח'. וכגון שאיזה מהג' קבורים באורך הח' ואיזה מהן ברוחב הד'. ותמרדני דאם כן לא אמוחא לרבעתא"ל דוח דלא כמלן בקורים בשורה א'. דלו מדלין קבורים בז' שורות. אין הוכחה כל כך שיהיו כולל קבורים במערה א'. וזה דבר חדש הוא. שהיה ראוי לתנא לאמרו בצירות. ולא ברזו בעלמא כדמיון לה בממו. (ב) מה דקאמר חו במשנתו ב' דקממכו ול הלן כ' אמה מאיזה ממנו מיירי תנא. לרשב"ם (ע"ס מוטו"מ) מלחמת מנוח אחרין קאי. ובתחב"ר מאור עיינו. אין סוגיה ס"מ ב"ב היל' מסכתא לפרושי זה. דהרי חשיב כל אורך המערה

שקורות

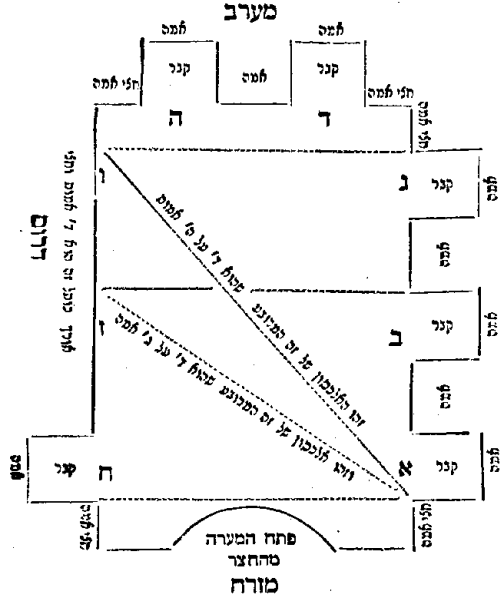
בודק נ"גז ובודק. מטמ נמיר היטבו וכן נממו.

משנה אחרונה שלח מדעת הנפלים קבד שם ולכן מקומו עמא דמישי' לשדוט שביביותו עמא בית הקברות הן עד שיבדק פכ"ד ואל"א לומר קן דלי שלח מדעת קבד אין כהן שטנת קברות כמ"ט רבנו בהדיא בפ"ע: בודק ממנו ולהגן. פי' שאסור להשתמש שם טהור: עד שיבדק ואם בך ולא מלא טהרות:

(ב)דק היטבו ולהגן עשרים אמה. והמערב המערות פתוחים לו מכלן ומכאן ש על שם. דהכי סבירא להו לרבנן בבבא בתרא פרק המוכר פירות [דף קא] נמלא אורך שני מערות וחלר שבייטין שמנה עשר אמות ולפי שפעמים קברות יח. בודק מכנו יט. ולהלן עשרים וזו היא מערה שבמזרח החלר. ויש אמה עדיין אחרת כנגדה במערב החלר אי נמי זו היא שבמערב החלר. ויש עדיין אחרת במזרח החלר: של מערה עודף על רבועה שני אמות נמלאו עשרים אמה. שמנה

תפארת ישראל יבין

הארון לתוך הבד (ח): ר"ל אז חיישין שיש שם טכונה שמייוחדת לקברות. והרי כל מה שיהיה לו קברו אסור לפטוהו מקברו. וגם לענין שומאה חיישין דמדמיוחד המקום לקברות שמה יש שם עוד קברים אחרים. לפיכך אסור להכניס טהרות שם בכל הבקעה עד שיבדוק וכדמסקי. ביחוד דוקא כשמלאו קברים שם בא' מד' אופנים הנ"ל [סי' גיה] דלא אפשר שהיו כל הג' קבורין בטובי מערה אחת וכדבעינן למימר לקמן. היאך אפשר בכל אופן ואופן מד' אופנים הנ"ל. ומא"י מההיו רגילין לעשות מערה נגד מערה אחרת. וחלר בינין. לפיכך חיישין שפיר לבדוק כשיעור אורך ב' המערות והחלר שבייטין. הא אם ש או שראש של א' מהן מונח נגד לנשות של חבירו כזה | | — המריק בתוספתא [פ"ג דאהלות הובא במיר ד' סי' א'] דלע"ז דלסור לפטוהו דמלאו ג' קברים יחד ודאי בטובה קברן שם. ואפ"י א"ל לבדוק כל סביבותיהן. ומא"י שיהיו כל הג' קברים בג' כוכי מערה א'. ורק כשקבורים בא' מד' אופנים הנ"ל אפשר להסתפק שקבורין כאן במערה ומסתבר שהיה גם מערה אחרת כנגדה. וחלר בינתיים. וברוב הימים נהמלא הכל עפר. להכי לריד לבדוק כשיעור הוה. והא דמלרטיק שיהיו כל הג' קבורים בג' כוכי מערה אחת. דכך היה דרכן. עושין חפירה ו' על ו' אמה עמוקה קלה [ועי' חו"ט נ"ב דק"א א' ועי' לעיל פ"ג סי' ס'] וחפירה זו נקראת חלר הקברות משום דמן החלר הזה נכנסין לב' המערות שבב' כותלי החפירה. מערה מול מערה. ואורך כל מערה ו' אמות ברוחב ד' אמות. ובכל ג' כותלי המערה סביב. היו כוכין לקבור בתוכן המהים והסוך הוא כמין ארגז שצובע ב"לא. שכל כך מניחין מה א'. ואורך כל כך ד' אמות. לתוך עומק הקרקע שבטול המערה. ורוחב כל כך אמה. ורומז ו' פסחים [נ"ג פ"ז מ"ח]. ובין כל כך וכך עובי אדמה אמה. והוא היה הכותל שבין כך לכך. אבנם מפני שהמערה ארכה ו' אמות. להכי א"ל לעשות בכל כותל ארוך של המערה. יותר מג' כוכין. דהרי כל כך רחבה אמה. וכל רווח שבין כל כך וכך ג"כ רחבו אמה. א"כ לריד לג' כוכין וב' רוחיין שבייטין מרחק ה' אמות. ואמה היתירה שבאורך המערה. הניחו חלי אמה בזויה הא' וחלי אמה בזויה האחר של הכותל הארוך בקצוות כותל המערה מזה ומזה. וב"ב מההיה מרח רחבה של מערה רק ד' אמות. לפיכך א"ל לעשות כותל שברחב המערה. שהיא ממול הפתח רק ב' קברים. דהיינו ב' אמות לב' כוכין. ואמה א' לכותל שבין ב' הכוכין. והאמה רביעית יהיה חלי אמה ממהה בזויה א' והחלי האמה השנייה בזויה השני. כאשר נראה בהליור שלפנינו.

מרחק אלכסון זמ"ל לא יהיה הרחקים זמ"ל רק חמשה אמות שלמין [וכמו שנגזר נלמן]. וכן הוא ג"כ ממש. אם יהיה ג' הקברים א ח ז או ב ז ו ג' כ' יהיה המרחק שבין ב' קברי הקצוות כמו שאמרנו בשמלאו ג' קברים ב א ח. ואפ"י יהיה הקבר הא' שמלאו בקצה הא' קבר א. והקבר שמלאו בקצה השני יהיה קבר ו והקבר שבאמצע שניהן יהיה א' מקברי ב ג ד ה או מקברי ז ח אפ"י לא יהיה מתחלת קבר א לסוף קבר ו רק קלה יותר מו' אמות. דהיינו כמדת אלכסון של רבוע שהוא ד' על ה' אמות כאשר תראה בהליור שלפנינו ובנקודות שבאלכסון (מ). ונתברר בזה בס"ד. כל זיוותיה של משנתנו. שאין לך בכל קברי המערה ג' קברים שאפשר שימלאם. ויהיו ב' הקברים שבב' הקצוות רחוקים זה מזה פחות מד' אמות או יותר מח' אמות. ולהכי דוקא במרחקים ב' הקברים. שבב' הקצוות זמ"ל כשיעור הזה. שפיר מספקינן שמה היו טלן קבורים במערה אחת ולהכי שיר לריד לחפש גם למקום ששעור שהיו שם חלר והמערה האחרת שנגד מערה זו שמלאה: (ל) ג"ל דיונת מ מ נ ו. היינו מהמתלת המקום

אהלות כל המטלטלין פרק טז

שמאלה שם הג' מהים קאי . אבל מקום המים וגם הרוח שבין אחד לחברו . הכל בכלל הכ' אמה . דטולן לריך לבדוק . והיינו משום דמלא בין ב' קברים החלוטין רווח ד' או ח' אמות . חיישון בכל הג' מהים שמאלה היו קבורין כאן במערה . משום שכן הוא שיעור רווח האפשרי שבין כוכי המערה . ולפיכך חיישון עוד שמערה זו היתה פתוחה לחצר . והחצר היתה פתוחה טוב למערה אחרת מול מערה ראשונה שמאלה . דה"ל בין הכל כ' אמות . דהיינו ו' אמה לאורך כל מערה . ועוד ו' אמות לאורך החצר שבין ב' המערות . דה"ל יחד ו"ח אמות . ועוד ב' אמות לריך לבדוק להלן . דחיישון שמאלה ג' המהים שמאלה יהיו ב' ג' ד' ממלא שהן קבורין בחלכסון . ממלא שחפר בצלפון רק ג' אמות וחצי ובמערב חפר א' אמה וחצי . שהן יחד ה' אמות . והוא יעשה לחשוב שהן קבורין בקו שיהיה כותל הארוך של המערה . ולפיכך יתה חצי אמה מקבר ב' ללד מורה לזוית המערה . משום שיחשוב שאחר חצי אמה זו שם הוא סוף המערה שארצה ו' אמות . ויבדוק בעטוהו רק עוד ו"ב אמות דהיינו כפי שיעור אורך החצר והמערה שלאחריו . והרי באמה לא בדק בארצה של מערה רק ד' אמות . דהיינו בצירוף אותו חצי אמה שהיה בעטוהו לזוית . והוא לריך לבדוק עוד באמת ו"ד אמות . דהיינו ב' אמות לכותל הארוך של מערה זו . שמאלה בתוכה הג' מהים . ועוד ו"ב אמות לאורך החצר והמערה האחרת . להכי משום לא פלוג גזרו שלעולם יבדוק כ' אמה . ואח"כ א"כ גם במערה שלכסוף נחוש שמאלה יבדוק אותה בעיקום אלכסון ולא יבדוק כלל אורך המערה השניה . ו"ל דוקא מערה ראשונה חיישון שיכנה מנה"ל אמה מדה אלכסון משום דלפעמים מולא אותן קבורים קלה בעיקום וכמו דאמין . אבל מערה שניה למה יבדוק בחפירתו בחלכסון . והרי יכול לכוון יפה לבדוק ולחפור בקו כזה מקצה הג' מהים שמאלה ולהלכה (י) . אמנם אופן הבדיקה כך הוא . במקום שמשער שהיה שם אמצעית המערה שם ודאי א"ל לבדוק כלל . דהרי אין קבורין באמצע המערה [אין כ' ג' כ' כשג"ס בסוף הסוגיא שם] . ורק במקום שמשער שהיה שם ג' כותלי המערה שם לריך לבדוק סביב כי שם יש לחוש לסוכין . אבל בדיקת ג' הכותלים שאמרו . אין סוכן ועולין לו לחשבון הכ' אמות שרריך לבדוק . אלא רק אותו מקום שקבורין שם הג' מהים . עם ב' הרווחים שבין הקברים . אותו מקום לבד עולה לו בחשבון העשרים אמות . ולכן אם מלא השלשה מהים קבורין בשורה א' כזה מערב הקבר שבקלה צפון דרום מערב מורה

שמאלה . עם שני הרווחים שבין הג' קברים . הוא ה' אמות . וישער עוד שהיה חצי אמה בקרן זוית למזרח . וחצי אמה בקרן זוית למערב . דה"ל יחד ו' אמות כפי אורך המערה . ולכן בודק מלבד המערה שמאלה בה הג' מהים אלו . עד ו"ד אמות וחצי למזרח . וו"ד אמות וחצי למערב דה"ל עם הה' אמות של מקום ג' המהים שמאלה . ועם החצי אמה של זוית האחר . כ' אמה לכאן . וכ' אמה לכאן . דדלמא לכאן או לכאן היה החצר והמערה שניה שממול מערה זו שמאלה בה הג' מהים . ואותן ו"ד אמות וחצי שרריך לבדוק . בודקן בסוויגין . דהיינו בודק אמה על אמה ומניח אמה על אמה . דאין לחוש שמאלה לא יבדוק במקום הקברים רק בהרווח שבין קבר לקבר . ולהכי לא ימלא שם עלמיה . ליתא . דהוא כיון שאין בין קבר לקבר רק אמה מלאוממת . לפיכך אפי' יהי' חפירת בדיקתו בהרווח שבין קבר לקבר . אפי' אם היה קבר סמוך למקום בדיקתו היה מרגיש בדבר והיה רואה קלה מהעלמות במקום חפירתו . מיהו גם בל"ו אין לחוש חשש זה . דהרי לפי הג' מהים שמאלה יודע יפה היכן היתה מערה זו . א"כ יוכל לבער גמיי יפה היכן המקום הראוי לכוין אל המערה האחרת . מידו לרשב"ם בסוגיא דב"ב ה"ל . לריך לבדוק עוד כ' אמה . ברחוק ד' אמות ללד דרום . וברחוק ד' אמות ללד לפון מנ"ל קברים שמאלה . דהיינו בנוקם שמשער שהיה שם הכותל הארוך השני של המערות . שממול כותל זה שמאלה בה הג' מהים . ואע"כ גם לרשב"ם אם יודע שנהגין להניח רגלי המהים או ראשי המהים ללד פנימית המערה . א"ל לבדוק כלל אחר כותל השני שמחוץ להמקום שידע שהיה שם פנימית המערה . למשל בציר ה"ל . אם ידע שבמקום ההוא טוהגין לקבור הרגלים של מתיים מול פנימית המערה . והוא מלא רגלי הג' מהים כולן פונים ללד דרום . בודק אחר הכותל השני רק ללד דרום . דהיינו שבדק ה' אמות ממזרח למערב מול הג' מהים שמאלה . ורחוק מהן ד' אמות לדרום . דהיינו כפי רוחב המערה שמשער שהיתה שם . ובדק עוד מקלה ה"ה

דברי הירושלמי (מיר פ"ט ה"ד ד"מ ע"ה) דמקוה בה אקסייתא . ונקטשו בה נרותיו קמאי . להבין דברי חכמים וחידושים . וז"ל הירושלמי ה"ל . רבן תימן (ר"ל ב"ב פ"ו מ"ח) ועשה חצר המערה ו' על ו' . כמלא משה וקוצריה . והבא את אמר הכין [ר"ל שם ב"ב קאמר תנא דו' על ו' אמה של רוחב החצר . הוא כשיער משה וקוצריה . ובמשנתו אמרין דשמאלה ג' מהים קבורים כולן במרחק ד' על ח' אמה . חיישון שהם שם מערה . אלמא דל' על ח' אמה הוא כמלא משה וקוצריה . שרריך גם המערה שתחיק אותן] ומשני הירושלמי . תמן במטה עוברת והבא במטה חוזרת . ועד איכי . עד חילופיה וחילופיה חילופיה . עב"ל הירושלמי . וברחקו רבותיו מאל בפירוש חירוף זה . וע"ש בקרבן העדה . ולפע"ד נראה דפ"ס . דהרי כל קושית הירושלמי לא מלא מאורך החצר לאורך המערה . דהרי בשניהן היה אורך ו' אמה . דהיינו כפי הראוי לארון ד' אמות . ועוד ב' אמות לנושאי המטה א' לראשה וא' לרגלה . אלא קו' הירושלמי קאי מרחבה של חצר דתימן ההם שהוא ג"כ ו' אמות . וברחבה של מערה התימן הכל דסני לן בד' אמות . ואיך בכל א' מהן תימן ששיעור רחבו הוא כמלא משה וקוצריה . ועל זה משני הירושלמי ההם בחצר המערה מלרבינו ו' על ו' אמה לכדי משה וקוצריה . מפני שהיא שם מערה עוברת . ר"ל שם שהאמר עוברת דרכה מביאת להמערה דל' החצר . ובכל הדרך ההוא היה להנשאין חלופין וחלופי חלופיהן . וכדמסיק הירושלמי . דהיינו ד' בני אדם . ב' מהן להחליף ולחזור ולהחליף עם אותו הנושא שעומד בראש המטה . וב' להחליף ולחזור ולהחליף עם אותו נושא המטה שעומד בצד המטה . ומלא היה בחצר מקום פניו שתחיק אותן ד' בני אדם . לא לפני המטה ולא לאחור המטה . דהרי כל ארכו של חצר אינו רק ו' אמות . והוא כפי שיעור הארון וב' הנושאין . משום הכי כדי לתת מקום לאלו הד' בני אדם המתחלפין . עושין רחבו של חצר ו' אמות . דהיינו כפי ארכו של חצר ו' אמות . דהיינו שם המטה מרחבה של משה שהיא רחבה רק אמה . וזה היה שיהיו אלו ב' המתחלפין יכולין לילך זה אל זה בזדי הארון מכאן וב' מכאן . דאין הולכין זה אחר זה . כתי שלא יעכב האחד את חברו כשירצה א' מהן להתחלף עם אותו שנושא המטה בראשה או עם האחר שבצד המטה . וא"כ לריך שיהיה רוחב החצר ה' אמות . ואפ"כ עושין רוחב החצר ו' אמות . דהיינו אמה יתירה מהארוך . כדי שלא יטרבו אלו המתחלפין להדק עמלן בעברה שם עם המטה . אבל הכל במשנתו . דלירי ברוב המערה שקבורין שם הארון הרי שם א"ל לל' המתחלפין . דהרי שם לא ישאו את המטה להלכה . רק תיכף כשיגיעו לכך שלו ילכו הארון לחומו . להכי א"ל לרוחב המערה רק כדי חוזרת . דהיינו כדי ששיעורו להחזיר ולסבב המטה . ועי"ל יבא אורך המטה לרחבה של מערה כשירצו לתחוב הארון לחוד הכוד . וכדאמין . ואי יהיו ב' הנושאין לריך לעמוד בב' לדדי המטה . א' מכאן וא' מכאן . להכי כני לרוחב המטה רק ד' אמות דהיינו כפי אורך הארון לחוד: (ל"ג) ובד"ת אלכסון של רצוע ארוך כזה שארכו יותר על רחבו . או גם כשארכו כרחבו . ומבאר ביסודי אקלודים שאמר ראשון סיומן מ"ז . שביארו גם רחוי"מ (פ"ג מכלאס"א מ"א ד"ה ומתה זכ"ג לדין . ובעירונון פ"ג מ"א ד"ה ואמר עוד ותחבול בתוספתא) דכל ריבוע . בין שיהא ריבוע אמיתי . דהיינו שארכו כרחבו . או ריבוע ארוך שארכו יותר על רחבו . שאתרה לידע אלכסון של זה או של זה . תכפיל האורך עם עמלן . ותכפיל ג"כ מדה הרוחב עם עמלן ותוצרן ב' הסכומים היוצאין מב' ההכפלות . שיהיו סך א' . ומהו תדע שללע שיגדיר תשובתה הסך ההוא בריבוע הוא הוא שיהיה למדת האלכסון של הריבוע שרצו לידע . למשל הריבוע שאנחנו עוסקים בו הרי הוא ריבוע שארכו ה' אמות ורחבו ד' אמות . כאשר תחזיקו עיניי בהגיון שלפנינו . שמתחלה קבר א' עד סוף קבר ג' יש ה' אמות וריבוע מתחלת קבר ח עד סוף קבר ו' יש ככה הוה . א"כ אורך הריבוע הוא ה' אמות . וריבוע הריבוע הזה דהיינו מקלה קבר א' עד קלה קבר ח הוא ד' אמות . דהיינו רוחב המערה שידענו שרחבה ד' אמות . וכ"כ מקלה קבר ג' עד קבר ו' הוא ד' אמות . ממלא שריבוע זה הוא ה' אמות על ד' אמות . וכשנראה לידע כמה הוא מדה אלכסון של ריבוע זה . נכפיל סך האורך של ריבוע זה נאמר ה' פעמים ה' . הוא כ"ה . ושבו נכפיל גם הרוחב . ונאמר ד' פעמים ד' . הוא ט"ו . ונוצרן ב' אלו הסכומים כ"ה וט"ו הם מ"א . ומהו נדע שללע שיגדיר ריבוע אמיתי שמתבורת שטחו יהיה מ"א אללע ההוא יהיה כמות אלכסון של הריבוע שארכו ה' אמות ורחבו ד' אמות . והוא ריבוע שהוא קלה י"ז מן 62/5 אמה אורך על 62/5 רוחב . דהרי אם נכפיל בריבוע כזה האורך עם הרוחב . דהיינו 32/5 אמה אורך עם 32/5 אמה רוחב . יוצא 4024/25 . ובכך הזה הוא התבורת שטחו של ריבוע שהוא 62/5 אמה אורך על 62/5 אמה רוחב . אבל הרי התבורת של המרובע שנקבע לריך שיהיה 41 שלמין . דהיינו כפי סך ב' ההכפלות של האורך והרוחב של הריבוע הארוך של ה' אמות אורך על ד' אמות רוחב . ממלא שאלכסון של ריבוע ארוך של ה' על ד' אמות הוא קלה י"ז מן 62/5 אמה . וזהו האלכסון שמתחלת קבר א' לסוף קבר ו' . וכ"כ אם מלא ג' הקברים א' ח ו' או ב' א' ח . בין כך או כך לשער המרחק של קבר א' מן קבר ו' . והוא שיהיה המרחק של קבר ב' מן קבר ח שהרי בין המרחקים הללו שוין כנראה לכל עין . הרי ריבוע זה שאנחנו עוסקים בו ריבוע ארוך שארכו ד' אמות ורחבו ג' אמות . דהרי מתחלת קבר א' עד סוף קבר ב' יש ג' אמות . וכ"כ מתחלת קבר ח עד סוף קבר ו' יש ג"כ ג' אמות . זהו רחבו של הריבוע . ורוחב המרחק שבין קבר א' לקבר ו' או שבין קבר ב' לקבר ח . לפי יסוד ה"ל נכפיל סך האורך של ריבוע זה . ונאמר ד' פעם ד' הוא ט"ו . ונאמר אלו ב' הסכומים ט"ו וע' הם יחד כ"ה . ומהו נדע שללע שיגדיר ריבוע אמיתי שמתבורת שטחו יהיה כ"ה . אללע ההוא יהיה כמות אלכסון של הריבוע שמתחלת קבר א' לסוף קבר ו' וכ"כ המרחק מן מתחלת קבר ח בין כך וכך הוא ה' אמות : (י) כך נ"ל פי מסקנת הש"ס ב"ב בסוגיא ה"ל במאי דמתרין . לשולס רבנן וכנון דנדק בחלכסונה ה"ה

המערה הוא ד' אמות זהו ארכו של הריבוע . וכשנראה לידע אלכסון של ריבוע זה . דהיינו המרחק שבין קבר א' לקבר ו' או שבין קבר ב' לקבר ח . לפי יסוד ה"ל נכפיל סך האורך של ריבוע זה . ונאמר ד' פעם ד' הוא ט"ו . ושבו נכפיל גם הרוחב . ונאמר ג' פעם ג' הוא ט"ו . ונאמר אלו ב' הסכומים ט"ו וע' הם יחד כ"ה . ומהו נדע שללע שיגדיר ריבוע אמיתי שמתבורת שטחו יהיה כ"ה . אללע ההוא יהיה כמות אלכסון של הריבוע שמתחלת קבר א' לסוף קבר ו' וכ"כ המרחק מן מתחלת קבר ח בין כך וכך הוא ה' אמות : (י) כך נ"ל פי מסקנת הש"ס ב"ב בסוגיא ה"ל במאי דמתרין . לשולס רבנן וכנון דנדק בחלכסונה ה"ה

תוספות יום טוב אהלות כל המטלטלין פרק טז ר' עובדיה מברסגורה

ד' הברק. חס' ל"ב קב
ד' חלקי נחמתי הרמב"ם
שם חס' ל"ב ע"ד שרדא.
שם חס' ל"ב ע"ד שרדא.
שם חס' ל"ב ע"ד שרדא.

חלופי גרסאות
מחללה במית החלה. נפלו
ג' ע"ד ל' נפלו ו' ע"ד נפלו.

אליהו רבא

ד לא גרסינן אמה על
אמה חלה בודק אמה ומניח
אמה. ועומד דאמה שדך
לבריה אמה בין קבר לקבר.
בדוקא כשא' הבודק
בודק ב' ומניח אמה וכו'.
בודק אמה ומניח אמה ד' ר'
יעקב וכו'. כשא' בודק אמה
ומניח אמה וכו'. כשא' בודק
אמה ומניח אמה. או
לחולה. כבדוקא חס' ל' ע"ד
היא בחולה כל המעשה
רשון ואין עשרה חיות:
אובד דמעט. דוקא חרות
המדומעת שנתעבה בחולין
אבל חרות ודאית לא.
ודוקא דמעט דמעט שלו אבל
דמעט של אחר לא כי היכי
דלא ליגזלי בחרות:

משנה אחרונה

ד' המוציא את הפער
ממקום עומתה. פי' הכ"ב
מאוחס אמות שהוא חופר
ע"כ. ויש לדקדק דירשא
קרי ליה בודק וכו' וכו' קרי
ליה מוציא. ועוד דקרי
ליה מקום עומתה ואמאי
אובד דמעט ונדחק
ה"ל לפרש דאירשא קרי
אפער פסוק. והכ"ב
מפער המוציא את הפער
והשליך את הפער לחוף
בא כהן וכו' וכו' פי' ע"כ
ואמאי הוא דקרי ליה
מקום עומתה אינו
מיושב. ולפע"ד דה"פ
אם עד שלא נדק בא
אדם אחר והוא עבר
ממקום שצריך לבדוק
ועד שלא נדק כיון המקום
בדיקה בחוקת עומתה
אפ"ה אובד דמעט עוד
י"ל עומתה ק"ל תיבא
דבעלמא ק"ל היא
דלחזוק עומתה פמא
מדאורייתא
כדלמרי' לקמן בפ' בתרא
מ"ג ב' שדך שאבד בא
קבר. וא"כ ה"ל שמאל
שגשג מתים אההוק
עומתה וכו' דלכור
לאכול בפומיה. קנ"ל
אפ"ה דמקום עומתה
מיקרי מכה החוק. אין
חוקה זו כמו חוקה
דעומתה דלחולין בתר
חוקה מדאורייתא דסתם
אחזוק עומתה באותו
מקום פמא או באותו
האיש דמיקרי עומתה
מנגישים ילין בפ"ק
דחולין והתם חוקה
בגמיה היא באותו האיש
שכרתינו ב' הגב לית לן
נתימר דלמא כד ליה.
וקן עדס שאבד קבר
כצ"ל

מצא מת אחד בסוף ב' בודק היטנו ולהלן ב' אמה. דמי יומר
דמניח הקברות [זה] הוי"א הוי"א מערה שחא קבר אחר הוא וחלך
אחרת של אדם אחר. ונריך לעשות גם לשם כל בדיקות דלעיל.
דכמו שיש שם קבר. כמו כן יש אחרים: שרגלים לדבר. אחרי
שנמצא כבר בשדה זו שכותב קברות:

אמה (א). מצא אחד בסוף עשרים אמה.
בודק ממנו ולהלן עשרים אמה (א). שרגלים
לדבר. שאילו מחללה מצאו. נמלו ואת
תבוסתו (ב). ד' הבודק (ג). בודק אמה על
אמה (ד). ומניח אמה. עד שהוא מגיע
לסלע. או לבתולה (ה). המוציא את העפר
ממקום שומאה (ו). אובד בדמעו (ז).
המפקח

שהוא חופר נריך לחפור עד שמגיע לסלע. או לבתולה. שהיא
קרקע שלא נחפרה מעולם: המוציא את העפר. ממקום הסומאה.
לשון מלאכה ודמעך לא תאחר (שמות כג) ואע"ג דלחין כהנים
רשאיין

בפיהוש ר"ע ז"ל דהיינו ארבעים אמה. כתב הר"ם ז"ל עיין בפ'
רשב"ם ז"ל פרק המוכר פירות והבין ע"כ. וכתב תוס' יום טוב
שנבסחת מהר"ם ז"ל נמחק בתחלה ע"כ. וזוה נראה לעניות דעתי
דניחא קתת מתי' דהדר תנא כפי'א דמתני' שאילו מתחלה מלאו וכו':
ד' בפ"י ר"ע ז"ל דמעטו בתרומתו לשון מלאכה ודמעך וכו'. כתב עליו ה"ר

מלאכת שלמה

יבואו ז"ל פי' זה קשה דמי מה ראה שלא לומר אוכל בתרומתו ויותר היה
נראה לפרש לשון דמעט כלומר אינו רשאי לאכול תרומה עממה אלא אוכל
חולין שנדמעו כגון שנתעבה גם תרומה ולא יש בחולין להעלותם ע"כ:
בודק אמה על אמה ובנייה אמה. כחם כר' יעקב אליבא דבית הלל
דתיבא הבודק בית שמאי אומרים בודק שמים ומניח אמה ובית הלל אומרים
בודק

תפארת ישראל

לרפ"ק למדת הכ' אמה וכו' (יא) אולם מדנקט מלא' ח' בסוף הכ' אמה.
וכן נקט נמי הרמב"ם כהך לישא' (בפ"ט מ"טו"מ) לכאורה היה ל"ל דלדוקא
נקט הכי. דדוקא במלא' המת הוא אחר כלות מדת הכ' אמה כזה
שהתחיל לבדוק הכ' אמה מנקודת א' וכשכלו מדת הכ' אמה
באותו ב' מלא' מת במקום אות ג' שהיה ח' אמות מלאות ב' דהיינו
שש בין המת שמאל ב' אות ג' לקצה הכ' אמה שמדד. כפי
שיעור הראוי לעובי ב' טהלים האומגיים של המערות.
ותל אמגיי ח' של המערה. שהשם לה שהיתה תוך הכ' אמה. וכותל
אמגיי של המערה השנייה שחושש לה שהיה אמגיי שמאל במקום אות ג' קבור
בה. דכרי' שיעור עובי כותל מערה הוא ד' אמות. כדי לעשות בסיס כוכין.
שכל א"ס נריך להיות ד' אמות אורך כ"ח"ט תוס' (יומא לא"א ד"ה אמה)
אם תחל ב' מלא' המת ב' אמה שמאל הכ' אמה שמדד מג' מתים הראשונים. למה
ניחוש ששם התיילה מערה חדשה. ולא ימאש שיהיה כלן אמגיים. כמו
דלחזוק מב' מתים שמאל חתלה. והרי ליה אין חוקה כלל שיתחיל מלאך
מערה. דא' רב' מהג' מתים שמאל חתלה. מוכח ספי שבמקום זה אין כלן
התחלת מערה וכו'. אבל ממ"ט הר"ם והר"ב ז"ל מאן יומר שמת זה
שמאל היה מביה"ק זה וכו'. א"כ ע"כ דרבותיו ס"ל דמיירי שמאל המת
היה תוך הכ' אמה שמדד. ואפ"ה חיישינן שהמת הזה קבור במקום החתלה
מערה האחרת. והא דנקט תנא מלא' בסוף הכ' אמה היינו רק לאשמעינן
רבותא שחייב לבדוק בין הכל מ' אמה. דהיינו כ' אמה הראשונים וב'
אמה השניים: (יב) ואם נדק כל הכ' אמה ולא מלא' מה לרמב"ם (פ"ט
מ"טו"מ) או רק בין הקברים שמאל פמא. ולהוסי' (כ"ז ס"ב) או רק
כ' אמה

ועוד נמשך שיש מה שהיה קצר קומתו. ולפיכך כשלפעמים יחפור
הבודק רק בשפת הכוך לא ימצא בבדיקתו כלום. אבל כשיחפור אמה על אמה. ודאי אם יהיה בהכוך מת קבור ימצאנו. דלחין לך מה קרי
[והא דלא נשאו שחא קברו בהכוך ילך שקר בקומתו הרבה מאד כינוי משמע שלא היו
רגילין לקבור ילידים ככך שנמנה. אלא רק אשים גדולים בשנים קנהו סע]: (מד' ר"ל כל אמה על אמה שידבוק לריך להעמיק עד הסלע שימצא. ואם לא ימצא
סלע לריך לבדוק עד הבתולה. והוא קרקע שמיך בה שלא נחפר שם מעולם. ובגון שאין שם עפר תחום. או שימצא שם מים [אם ימצא סלע]:
בזו ממקום שחופר ובודק. ולא שצריך להוציא העפר ממקום שבודק. דוכי מה עסק יש לפניו הזה. הרי אם קודם שגמר בדיקתו. ממ"כ אם
ימצא בבדיקתו מת. הרי יהיה כל הקרקע שסביב למקום הנחפר הכל עמא. ולמה יוציא העפר שחפר. ואם לא ימצא מה הרי יהיה הכל עמא.
חוף מג' הקברים שמאל. שערפן ודאי עמא בכל גוונא. אלא ר"ל אם רואה להוציא העפר שחפר בבדיקתו לשום טעם. ועדיין לא נמר בדיקתו
ואינו יודע שחא ימצא חס"כ להלן מת. והיה העפר עמא למפרע. וגם הא דקאמר ממקום הסומאה. הוא לאו דוקא שכבר הוא עמא.
דא"כ היאך היה רשאי המפכה לאכול דמעט אחר שפיה. הרי העפר מטמא במגע ובמשא כלל שיה שחאבד בה קבר [כפ"ח מ"ג]. אלא ר"ל
ממקום שיש לחוש בו לעומתה. דעמא חס"כ ימצא מת בבדיקתו כשיגומר לחפור: (בזו) ר"ל מותר גם בשעה שמשנה העפר. לאכול תרומה